

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 20 i 22 września 2014 r.
na kierunku *zarządzanie* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych
realizowanych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia
o profilu praktycznym na Wydziale Finansów i Bankowości
Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – członek PKA
- prof. dr hab. Marek Lisiński - członek PKA
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- Tomasz Kocoł – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu na kierunku *zarządzanie* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci.

Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2003 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 509/2003 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 11 września 2003 r.). Kolejna ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2008 i zakończyła również wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 840/2008 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 11 grudnia 2008 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na kierunku *finanse i bankowość* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS3-0145/TBM/210/94 z dnia 28 czerwca 1994 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych. Na mocy decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego nr DNS-1-0143-30/JL/2000 z dnia 3 sierpnia 2000 r. Uczelnia otrzymała uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na ocenianym kierunku *zarządzanie*, zaś decyzją nr DNS-WUN-6022-893-6/PP/09 z dnia 4 sierpnia 2009 r. uprawnienia do prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Konwent oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Konwentu nr 174/2013 z dnia 29 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia strategii Wyższej Szkoły Bankowej Poznaniu. Zgodnie z treścią tej uchwały strategia Uczelni została określona do roku 2016. Strategia Uczelni stanowi załącznik do wymienionej uchwały. W dokumencie tym określona została również misja Uczelni. W dokumencie tym określono także strategię dla jednostek organizacyjnych Uczelni, tj. dla Wydziału Finansów i Bankowości w Poznaniu, Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie oraz dla Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Konwentu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Strategia WSB jest opracowaniem o rozbudowanej strukturze, która odpowiada standardom przyjętym dla tego typu dokumentów w sektorze szkół wyższych. Została opracowana przy zastosowaniu metody BalancedScorecard, a obejmuje kolejno następujące części.:

- I. Preambułę,
- II. Strategię Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu,
- III. Strategię ogólnouczelnianą i strategię wydziałów,
- IV. Strategię Wydziału Finansów i Bankowości w Poznaniu,
- V. Strategię Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie,
- VI. Strategię Wydziału Ekonomicznego w Szczecinie.

Analiza budowy tego dokumentu dowodzi, że Strategia Rozwoju Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu do roku 2016 zawiera strategię ogólnouczelnianą oraz strategię poszczególnych Wydziałów. Strategia ogólnouczelniana określa główne cele strategiczne dla całej organizacji oraz cele strategiczne dla wchodzących w jej skład jednostek podstawowych. Strategię poszczególnych wydziałów ustalają, odpowiadające ich specyfice, sposoby osiągnięcia przypisanych im celów, z zachowaniem niezbędnej w organizacji spójności.

Składnikami strategii Uczelni jest misja, która jest misją zarówno Uczelni jak i jej Wydziałów. Misja WSB charakteryzuje sens istnienia tego podmiotu na rynku edukacyjnym i w zwięzły sposób opisuje, czym jest Uczelnia. Misja wyjaśnia studentom, pracownikom i otoczeniu zewnętrznemu najistotniejsze elementy naszej tożsamości. Jej istotę wyraża hasło: **„Partnerzy w rozwoju kariery zawodowej”**.

Ocena tak sformułowanej misji wypada pozytywnie. Respektuje ona podstawowe wymagania stawiane temu szczególnemu powodowi funkcjonowania Szkoły. Opisując zasięg jej działalności, ofertę dydaktyczną i jej adresata, wskazuje na priorytety i wartości tych, którzy podejmują decyzje wyczerpuje wszystkie istotne cechy przypisywane misji każdej instytucji.

Strategia Rozwoju WSB, obejmuje, oprócz omówionej wyżej misji także cel nadrzędny strategii, wizję Uczelni, jej Interesariuszy, najważniejsze ilościowe cele strategiczne dla całej WSB, najważniejsze cele strategiczne dla Wydziałów oraz zakres i mierniki strategii. Za takie uznaje: poszerzenie profilu, nowoczesne produkty dydaktyczne, nowe obszary działalności, kadrę dydaktyczną, akademickość, efektywne procesy wewnętrzne, *zarządzanie* relacjami z klientem przy wykorzystaniu technologii Informatycznych oraz politykę marki.

Oceniając strukturę Strategii WSB należy podkreślić jej właściwą budowę. Stanowi ona swoisty dendrogram celów, który opisuje cele rozpoczynając od deklaracji ujętej w misji, poprzez cele strategiczne dla całej Uczelni, cele Wydziałów, a na zakresach i miernikach kończąc. Wszystkie cele tworzące to drzewo zachowują wewnętrzną spójność.

W tym dendrogramie swoje istotne miejsce mają cele składające się na koncepcję kształcenia. W sposób najogólniejszy wyraża ją, jeden ze strategicznych priorytetów ewolucji WSB, którym jest rozwój obszarów kształcenia o kierunku z profilu nauk ekonomiczno-prawnych, społeczno-humanistycznych, technicznych oraz nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej

Za kluczowe cele strategiczne Uczelnia uznaje następujące:

- liczbę studentów studiów wyższych i słuchaczy studiów podyplomowych,
- liczbę uprawnień,
- pozyskanie funduszy zewnętrznych,
- pozycje w rankingach.

Analiza celów strategicznych Uczelni upoważnia do stwierdzenia, że nie dotyczą one wprost kształcenia, jako podstawowej funkcji szkoły wyższej. Są bliższe celom operacyjnym ze względu na ich stopień uszczegółowienia. Wszystkie one jednak, co wynika także z ich opisu słownego, odnoszą się do podstawowej aktywności Szkoły, którą jest kształcenie i wszystkie one składają się na przyjętą do realizacji w przyszłości koncepcję kształcenia.

Strategia Wydziału Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu jest integralną częścią Strategii WSB w Poznaniu. Jest strategią rozwoju, która ma przygotować odpowiednie działania, tak, aby szybko reagować na wyzwania otaczającego rynku oraz zapewnić harmonijny i efektywny rozwój wewnętrzny Wydziału. Strategia WFiB, podobnie jak strategia WSB w Poznaniu, ma podobną strukturę i obejmuje takie zakresy działalności jak: poszerzenie profilu, nowoczesne produkty dydaktyczne, nowe obszary działalności, kadra dydaktyczna oraz akademickość. Każdy z obszarów został w strategii opisany.

Analiza i ocena opisów zakresów działalności zawartych w strategii WFiB jednoznacznie wskazuje, że wpisano w nie koncepcję kształcenia, którą Wydział zamierza realizować w przyjętym w strategii horyzoncie planowania. Należy zauważyć, że przyjęte w strategii zakresy działalności są w stosunku do siebie komplementarne, i na zasadzie synergii tworzą oryginalną, spójną wewnątrznie koncepcję kształcenia. Rozwiązanie to należy, zatem ocenić pozytywnie.

Powyższe rozważania upoważniają do konstatacji, że przyjęta przez Szkołę koncepcja kształcenia dobrze wpisana jest w opisany wyżej dendrogram celów. Można dostrzec jej wewnętrzną spójność.

Podsumowując można stwierdzić, że strategia WSB w Poznaniu oraz strategia Wydziału Finansów i Bankowości tworzą dobrą podstawę dla rozwoju opisanej w strategiach koncepcji kształcenia. Koncepcja kształcenia znajduje swe miejsce w misji Uczelni, oraz celach strategicznych Szkoły i Wydziału. Jej uszczegółowienie poprzez wskazanie długofalowych zamierzeń zawartych w celach strategicznych oraz zakresach działalności jest w pełni satysfakcjonujące.

Oceniając strategię Wyższej Szkoły Bankowej oraz Wydziału Finansów i Bankowości w Poznaniu z punktu widzenia zawartej w nich koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku *zarządzanie* należy stwierdzić jej zgodności zarówno z misją jak i celami wskazanymi w strategii Szkoły i Wydziału..

Opisana w Raporcie Samooceny koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* potwierdza jego tożsamość.

Wynika ona z przede wszystkim z nadania procesowi kształcenia praktycznego charakteru rozumianego jako dopasowanie kształcenia do wymagań pracodawców i rynku pracy. Oznacza to konieczność zapewnienia wysokiej jakości kształcenia oraz położenia nacisku na jego użyteczność z punktu widzenia potrzeb i wymagań rynku pracy. Wiąże się to z nieustanną obserwacją rynku pracy i modyfikowaniem oferty specjalności. Prowadzi to w konsekwencji do nauczania treści, które są zawsze aktualne, stosowania nowoczesnych i aktywizujących metod nauczania oraz wykorzystywania nowoczesnych technologii wspomagających proces kształcenia, a także w przybliżaniu studentom problemów, z którymi

mogą się spotkać w pracy (udział w procesie kształcenia praktyków, wizyty studentów w przedsiębiorstwach, itp.).

Kierunek *zarządzanie* ma charakter interdyscyplinarny, co sprzyja poznaniu problemów pojawiających się w różnych obszarach funkcjonalnych przedsiębiorstwa. Studenci uczą się zagadnień z zakresu ekonomii, finansów, marketingu, prawa, komunikacji interpersonalnej, prowadzenia negocjacji. Poza tym na kierunku *zarządzanie* wprowadzono szereg prac projektowych, które umożliwiają studentom zdobycie cenionych przez pracodawców umiejętności, efektywnego komunikowania się czy pracy w zespole. Na koniec studiów pierwszego stopnia studenci przygotowują projekt dyplomowy w zespołach projektowych.

Reasumując ten wątek rozważań należy stwierdzić, że praktyczny i przyjazny wymiar studiów na kierunku *zarządzanie* na Wydziale Finansów i Bankowości przejawia się w:

- udziale praktyków w procesie kształcenia,
- wykorzystaniu nowoczesnych formy prezentacji zajęć dydaktycznych (przy użyciu narzędzi audiowizualnych),
- wykorzystaniu e-learningu, e-serwisów i e-sylabusów,
- aktywizacji studentów poprzez stosowanie interaktywnych i aktywizujących metod nauczania,
- wskazywaniu praktycznego wymiaru wykorzystania omawianych zagadnień teoretycznych poprzez stosowanie analizy studium przypadku,
- wizytach studyjnych w wybranych przedsiębiorstwach (np. we Franklin Templeton Investments sp. z o.o.),
- organizacji bezpłatnych, dodatkowych form kształcenia i doksztalcania, których celem jest aktywizacja zawodowa, pomoc studentom i absolwentom w wejściu na rynek pracy (np. przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, Assessment Center), rozwój osobisty (np. trening kreatywności, pamięci, mindmapping, motywacja, techniki nauki), rozwój kompetencji miękkich (np. negocjacje, komunikacja, praca w grupie, budowanie zespołu itp.) czy przygotowywanie praktycznych projektów zespołowych,
- organizacji kursów przygotowawczych i egzaminów na certyfikaty zawodowe (BEC, EBCL, ECDL),
- możliwości uczestniczenia w płatnych stażach, organizowanych przez Biuro Karier i Praktyk w ramach 3 projektów finansowanych z UE EFS (obecnie na 3 miesięcznych stażach przebywa 30 studentów),
- organizacji, przez Biuro Karier i Praktyk, procesów coachingowych dla studentów w zakresie wyznaczania celu życiowego i sposobów jego osiągnięcia, uczenia się stosowania narzędzi wewnętrznego rozwoju a także doradztwa zawodowego i organizacji Targów Kariery.

Wskazane wyżej cechy tworząca szczególną tożsamość kierunku *zarządzanie* konkretyzują się w treściach przedmiotów nie tylko o charakterze ogólnym i kierunkowym dotyczących nauk o zarządzaniu, jako dyscypliny wiodącej oraz ekonomii i finansów jako dyscyplin wspomagających. Należy podkreślić udział przedmiotów specjalnościowych w całej strukturze kształcenia, który oferują wiedzę specjalistyczną, ale także pozwala nabyć określone umiejętności i kompetencje społeczne.

Program studiów pierwszego stopnia ma na celu przekazanie wiedzy i budowanie umiejętności z zakresu:

- wykorzystania niezbędnej wiedzy o podstawach teoretycznych z zakresu nauk ekonomicznych i prawnych oraz zarządzania, a także nauk pokrewnych,
- rozpoznawania, diagnozowania i rozwiązywania problemów gospodarowania zasobami firmy – osobowymi, rzeczowymi, finansowymi i informacyjnymi,
- zbierania i analizowania informacji związanych z funkcjonowaniem rynku,
- planowania i wdrażania działań marketingowych,

- identyfikowania i określania wpływu zjawisk makroekonomicznych na funkcjonowanie przedsiębiorstwa,
- wykorzystania różnorodnych metod zarządzania, w tym zarządzania projektami.

Jednocześnie u absolwenta kierunku *zarządzanie* rozwijane są kompetencje społeczne i zawodowe szczególnie w zakresie współpracy w grupie, samodzielności czy kontaktów interpersonalnych.

Studia drugiego stopnia przygotowują absolwenta do pracy na stanowiskach specjalistycznych i kierowniczych, a także do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, z nastawieniem na budowanie kompetencji, umożliwiających bardziej strategiczne podejście do podejmowania decyzji zarządczych. Specjalności realizowane na kierunku przygotowują studenta do pracy w poszczególnych działach organizacji np. dziale zasobów ludzkich, dziale marketingu i sprzedaży, dziale obsługi klienta.

Program studiów drugiego stopnia ma na celu przekazanie wiedzy i budowanie umiejętności z zakresu:

- metod analizy strategicznej organizacji i jej otoczenia,
- wykorzystania zaawansowanych metod badań w poszczególnych obszarach działalności organizacji,
- prowadzenia negocjacji, w tym negocjacji na rynku międzynarodowym,
- podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw, a także działalności organizacji non profit,
- modelowania i przewidywania przebiegu wybranych procesów w organizacji.

Jednocześnie u absolwenta kierunku *zarządzanie* rozwijane są kompetencje społeczne, szczególnie w zakresie brania odpowiedzialności za powierzone mu zadania oraz samodzielnego podejmowania decyzji w tym decyzji w sytuacjach kryzysowych.

Analizując i oceniając stopień innowacyjności i różnorodności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania należy zauważyć, że realizowana na Wydziale koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* charakteryzuje się wszystkimi tymi cechami. Wydział utrzymuje ścisły kontakt z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, traktując to jako nieodzowny element kształcenia. Szybko reaguje on na zmieniające się potrzeby i wyzwania płynące z rynku pracy dostosowując do tego program kształcenia. W sferze działań innowacyjnych lokuje się także działania mające na celu nabycie określonych kompetencji społecznych i zawodowych.

Podsumowując można stwierdzić, że program kształcenia na kierunku *zarządzanie* charakteryzuje się innowacyjnością, różnorodnością oraz elastycznością. Jest zgodny z nowatorskimi trendami w kształceniu w szkolnictwie wyższym.

1.2).

Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie* powstała na skutek dyskusji, która objęła zarówno interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Udział poszczególnych grup interesariuszy wewnętrznych w zapewnieniu odpowiednich treści i form kształcenia, składających się na koncepcję kształcenia praktycznego i przyjaznego dla studentów, obejmował:

- organy statutowe (konwent, senat, rada wydziału) i polegał na podejmowaniu stosownych uchwał,
- kadrę naukowo-dydaktyczną i sprowadzał się do jej udziału w ciałach statutowych i zespołach programowych,
- studentów, którzy brali udział w ciałach statutowych Uczelni oraz dokonywali oceny zajęć dydaktycznych.

Decyzję o uruchomieniu (lub zamknięciu) kierunku i specjalności podejmuje Konwent Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, po uzyskaniu opinii Senatu (kierunek) i Rady Wydziału (specjalność). Konwent uchwała też efekty kształcenia przyjęte dla kierunku

(oddzielnie studia pierwszego i drugiego stopnia). Senat Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu opiniuje efekty kształcenia i propozycje uruchomienia kierunku. Rada Wydziału uchwała plany studiów i programy nauczania.

Na Wydziale Finansów i Bankowości powołano w roku akademickim 2013/14 nową strukturę zarządzania dydaktyką, w której istotną rolę pełnią menedżerowie kierunków. Menedżer kierunku jest osobą, która jest specjalistą z zakresu kierunku studiów. Kieruje on zakładem dydaktycznym. Do jego zadań należą kwestie związane z kształtowaniem koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, jego modyfikacją i rozwojem, doborem treści, prowadzących zajęcia, a także zapewnieniem jakości nauczania na kierunku.

Za opracowanie programu odpowiada menedżer kierunku, który uaktualnia listę przedmiotów i treści programowych, ze szczególnym uwzględnieniem zawartych w nim efektów kształcenia. Ma on do pomocy Radę Programową złożoną ze specjalistów z danego obszaru kształcenia, które powołuje Rada Wydziału Finansów i Bankowości. Ich zadaniem jest przygotowanie (lub zmiana) programu studiów. Menedżer kierunku wskazuje i ustala z Dziekanem koordynatorów przedmiotów, którzy opracowują program przedmiotu. W pracach nad określeniem efektów kształcenia oraz koncepcji kształcenia kierunku *zarządzanie* nie uczestniczyli przedstawiciele studentów. Podkreślić jednak trzeba, że Uczelnia zapewniła studentom możliwość udziału w procesie tworzenia nowych programów kształcenia poprzez poinformowanie ich o toczących się pracach oraz zaproszenie do współpracy. Udział studentów w pracach nad koncepcją kształcenia kierunku *zarządzanie* zapewniony został przez ciała kolegialne w których są członkami. I tak, ze względu na udział członków Samorządu studenckiego w ciałach kolegialnych Uczelni (Konwent, Rada Wydziału), studenci mają wpływ na kształt programów studiów i wybranych elementów weryfikacji efektów kształcenia (np. forma egzaminu dyplomowego na niektórych kierunkach).

Udział wszystkich interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów, w procesie określania koncepcji kształcenia na kierunku *zarządzanie* należy określić jako bardzo satysfakcjonujący. Przyjęte i stosowane na Wydziale nowatorskie rozwiązania organizacyjne, (np. powołanie menedżerów kierunków), pozwalają na wykorzystanie pełnego potencjału wszystkich interesariuszy wewnętrznych. Skutkuje to realizacją koncepcji kształcenia, a w ramach niej prowadzeniem takiego profilu kształcenia, osiągnięciem celów i efektów, które odpowiadają zarówno potrzebom otoczenia, ale także perspektywom rozwoju kierunku zawartych w Strategii Wydziału.

Interesariusze zewnętrzni to przede wszystkim pracodawcy skupieni wokół Programu Partnerstwa Biznesowego i Rady Partnerów. Wszyscy oni w sposób konstruktywny wpływają na koncepcję kierunku i perspektywy jego rozwoju.

WSB prowadzi Program Partnerstwa Biznesowego, który zakłada ścisłą współpracę z pracodawcami. Program określa również zakres współpracy między partnerami (Uczelnią a otoczeniem biznesowym) w obszarze kształcenia i badań naukowych. Daje także możliwość uczestniczenia przez studentów w stażach, wizytach studyjnych, spotkaniach z pracodawcą, szkoleniach prowadzonych przez praktyków rynku. W programie tym uczestniczą, jako interesariusze zewnętrzni przedstawiciele Business Center Club Łoża Wielkopolska, Wielkopolski Związek Pracodawców Lewiatan, International Project Management Association Polska.

Przy WSB działa również Rada Partnerów, która składa się z przedstawicieli pracodawców i pracowników Uczelni. Rada Partnerów wyraża swoją opinię zarówno w odniesieniu do koncepcji kierunku, oferowanych specjalności jak i perspektyw jego rozwoju.

Obok Rady Partnerów z Uczelnią współpracuje szereg podmiotów, które oferują studentom przede wszystkim staże zawodowe, wizyty studyjne oraz spotkania z pracodawcami. Są nimi takie podmioty otoczenia społeczno-gospodarczego jak: Andersia Tower Hotel Management sp. z o.o., Business Center Club Łoża Wielkopolska (BCC), Cortland sp. z o.o., Deloitte, Franklin Templeton Investments Poland sp. z o.o., Fundacja Rozwoju Talentów, Grant Thornton Frąckowiak sp. z o.o. sp. k., Grafton Recruitment Polska,

Grupa Business Consulting Center sp. z o.o., ING Bank Śląski, International Project Management Association Polska (IPMA), Itelligence sp. z o.o., Komputronik SA, Open Nexus sp. z o.o., MAN Accounting Center Sp. z o.o., PKO BP SA, PolishOutdoorGroup, Rainbow Tours S.A., SpeedUpGroup sp. z o.o., Termy Maltańskie sp. z o.o., Transpost S.A., Urząd Miejski w Śremie, Urząd Miasta Gminy Krotoszyn, Urząd Gminy Suchy Las, Urząd Gminy Tarnowo Podgórne, Urząd Miasta i Gminy Grodzisk Wielkopolski, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miasta Poznania, Wielkopolski Związek Pracodawców Lewiatan (WZPL), Volkswagen Group Polska sp. z o.o., Żabka Polska S.A.

Z powyżej analizy wynika, że zakres współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi jest bardzo szeroki i różnorodny. Ich udział w tworzeniu i rozwoju koncepcji kształcenia, co potwierdziły dokumenty pozyskane w toku wizytacji, jest sformalizowany i ma charakter bardzo merytoryczny.

Reasumując można jednoznacznie stwierdzić, że interesariusze wewnętrzeni i zewnętrzeni biorą udział w tworzeniu koncepcji kształcenia, w tym również w kształtowaniu oferty kształcenia, celów i efektów. Mają również wpływ na jej rozwój. To składa się na wysoką ocenę tego kryterium oceny jakości kształcenia. Uczelnia dostosowała się do uwag z poprzedniej wizytacji i opracowała cele strategiczne rozwoju wydziału i Uczelni.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego – ocena w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Ocena misji i strategii rozwoju Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z punktu widzenia wpisanej w niej koncepcji kształcenia na kierunku *zarządzanie* wypada pozytywnie. Określone w strategii cele potwierdzają rangę, jaką Uczelnia zamierza przykładać w przyszłości do tej sfery kształcenia. Analiza i ocena koncepcji kształcenia pozwala na stwierdzenie, że kierunek ma wyraźnie określoną tożsamość. Program kształcenia na kierunku *zarządzanie* charakteryzują się innowacyjnością, różnorodnością oraz elastycznością. Jest zgodny z nowatorskimi trendami w kształceniu na tym kierunku studiów w polskim szkolnictwie wyższym.

1.2) Wydział Finansów i Bankowości prowadzi sformalizowane i systematyczne, oraz mające charakter kompleksowy działania dotyczące udziału interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia. Ich udział w określaniu celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku uznać należy za w pełni satysfakcjonujący.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwałą Nr 98/2012 z dnia 20 lipca 2012 r. Konwent określił - zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji - efekty kształcenia na kierunkach studiów realizowanych przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu od roku akademickiego 2012/2013, w tym dla ocenianego kierunku studiów. W posiedzeniu nie uczestniczyli interesariuszy zewnętrzeni.

Uczelnia umiejscowiła kierunek studiów *zarządzanie* w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych określając jego profil jako praktyczny. Wskazano, iż efekty kształcenia mieszczą się w dziedzinie nauk ekonomicznych w takich dyscyplinach naukowych, jak nauki o zarządzaniu, ekonomia oraz finanse. Dla studiów I stopnia określono 20 efektów w zakresie wiedzy, 22 efekty w zakresie umiejętności oraz osiem w zakresie kompetencji. Efekty te zgodnie z zasadami wyznaczonymi przez Krajowe Ramy Kwalifikacji

zostały przyporządkowane do właściwych efektów obszarowych w zakresie nauk społecznych dla profilu praktycznego. Analiza opisu kierunkowych efektów kształcenia pozwala uznać, iż wpisują się one wyraźnie w dyscyplinę nauki o zarządzaniu a także niektóre efekty w dyscyplinę ekonomia i finanse (jak np. *Rozróżnia typowe metody projektowania i przeprowadzania badań w poszczególnych obszarach działalności przedsiębiorstwa np. badaniu rynku,, analizy finansowej, poziomu jakości produktów*).Efekty dobrze wyznaczają tożsamość kierunku *zarządzanie* zachowując jego wieloletnie tradycje dydaktyczne. Opis efektów w zakresie umiejętności i kompetencji wyznacza jego profil praktyczny, jak np. *K_U17 Posiada umiejętność efektywnego zarządzania zasobami organizacji na poziomie operacyjnym i taktycznym* lub *K_K01 jest zdolny do kierowania i pracy w zespole*. Efekty obszarowe są realizowane na ogół przez kilka efektów kierunkowych. Dla studiów II stopnia określono 17 efektów w zakresie wiedzy, 20 w zakresie umiejętności, osiem w zakresie kompetencji społecznych. Efekty dotyczące umiejętności wskazują na praktyczny profil kierunku, Analiza efektów kształcenia potwierdza ich osadzenie w dyscyplinie nauki o zarządzaniu a także ekonomia i finanse. Efekty te przyporządkowano właściwie do wszystkich efektów obszarowych określonych w zakresie nauk społecznych dla profilu praktycznego. Każdy efekt obszarowy jest reprezentowany przez jeden lub kilka efektów kierunkowych. Efekty przedmiotowe mieszczą się we wskazanych dyscyplinach nauki jak i pokrewnych – (jak np. efekt *Zna przepisy prawa w tym dyrektywy i rozporządzenia UE regulujące funkcjonowanie podmiotów gospodarczych oraz przepływu towarów, usług i ludzi na rynku europejskim* nawiązuje do dyscypliny prawo w dziedzinie nauk prawnych.

Porównując opis efektów kształcenia na poziomie studiów I i II stopnia obserwuje się akcentowanie na studiach II stopnia aspektów metodologicznych jak np. *Zna podstawy metodologii badań naukowych i zasady tworzenia instrumentów badawczych w zakresie metod ekonomicznych, Zna metodykę projektowania struktur organizacyjnych oraz implementacji ich wzorców*. W zakresie umiejętności podkreśla się umiejętność analizy złożonych procesów, tworzenie innowacyjnych rozwiązań, umiejętność opracowywania określonych koncepcji zarządzania zmianami itp. Zatem efekty dobrze różnicują I i II poziom kształcenia. Opis efektów zasługuje na bardzo wysoką ocenę. Zdaniem Zespołu oceniającego określone efekty kształcenia dla kierunku *zarządzanie* dla studiów I i II stopnia są zgodne z zasadami ujętymi przez Krajowe Ramy Kwalifikacji.

Wyższa Szkoła Bankowa od wielu lat, zgodnie ze swoją misją, współpracuje z przedstawicielami rynku pracy, w tym w określaniu efektów kształcenia. Analiza przedmiotowych efektów kształcenia szczegółowo przedstawionych w kartach przedmiotu pozwala zauważyć, iż współpraca z Radą Partnerów przyniosła oczekiwane rezultaty. Do efektów kształcenia wprowadzono sugerowane przez pracodawców umiejętności pracy w grupie/pracy zespołowej, umiejętności miękkie jak np. radzenie sobie ze stresem, umiejętności podejmowania decyzji, a także akcentowanie umiejętności językowych, w tym języka biznesu. Te elementy pojawiły się również w efektach przedmiotowych wskazujących na umiejętności budowania projektów, posługiwania się językiem obcym - specjalistycznym, analizy studium przypadku, przyjmowania różnych ról w pracy zespołowej. Współpraca Uczelni z biznesem jest widoczna zarówno w formułowaniu efektów na szczeblu efektów kierunkowych, jak i przedmiotowych, co bardzo dobrze wpisuje się w praktyczny profil kształcenia. Efekty przedmiotowe rozwijają i uszczegóławiają efekty kierunkowe, są dobrze osadzone we wskazanych dyscyplinach naukowych jak i pokrewnych. W kartach przedmiotu wskazano szczegółowe przyporządkowania efektów przedmiotowych do kierunkowych oraz obszarowych w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Przyporządkowania te zachowują właściwy związek między wskazanymi grupami efektów i wskazują na ich spójność

Struktura hierarchiczna efektów kształcenia wychodząca od efektów przedmiotowych, szczególnie przedstawionych w kartach przedmiotu, poprzez efekty kierunkowe wyraźnie zorientowane na aspekty zarządcze w zakresie wiedzy umiejętności i kompetencji

społecznych, aż do efektów obszarowych, pozwala stwierdzić że istnieją pełne możliwości realizacji efektów kierunkowych poprzez efekty przedmiotowe/szczegółowe. W kartach przedmiotów umieszczono również założenia i cele kształcenia, które znajdują wsparcie w efektach kształcenia i wzmacniają możliwość realizacji efektów kierunkowych i obszarowych poprzez cele i efekty szczegółowe, jak np.: budowanie umiejętności z zakresu:

- metod analizy strategicznej organizacji i jej otoczenia;
- wykorzystania zaawansowanych metod badań w poszczególnych obszarach działalności organizacji;
- prowadzenia negocjacji, w tym negocjacji na rynku międzynarodowym;
- podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw, a także działalności organizacji nienastawionych na zysk;
- modelowania i przewidywania przebiegu wybranych procesów w organizacji.

Jednocześnie u absolwenta kierunku *Zarządzanie* rozwijane są kompetencje społeczne szczególnie w zakresie brania odpowiedzialności za powierzone mu zadania oraz samodzielnego podejmowania decyzji, w tym decyzji w sytuacjach kryzysowych. Szczególnie ważną rolę pełnią tu praktyki zawodowe. Uczelnia efekty kształcenia wprowadziła do programu praktyk zawodowych oraz do kart przedmiotu. Efekty kształcenia określone dla praktyk zawodowych wpisują się w proces kształcenia uwzględniając efekty w zakresie wiedzy i umiejętności wskazane dla poszczególnych, wybranych przedmiotów.

Efekty kształcenia dla kierunku *zarządzanie* zostały wpisane do programu kształcenia na ocenianym kierunku. Opis kierunkowych efektów kształcenia został opublikowany w dostępnym dla studentów wewnętrznym systemie elektronicznym – extranet. Tym samym został on udostępniony studentom w sposób umożliwiający im swobodne zapoznanie się z nim, co należy ocenić pozytywnie. Podczas spotkania z zespołem wizytującym PKA tylko niektórzy studenci potwierdzili, że zapoznawali się z kierunkowymi efektami kształcenia oraz z programem kształcenia. Wobec tego, zaleca się Uczelni zwiększenie zaangażowania w upowszechnianie wśród studentów wiedzy na temat efektów kształcenia np. poprzez dodanie zakładki „jakość kształcenia” na stronie internetowej Uczelni lub organizowanie spotkań tematycznych ze studentami pierwszych lat studiów.

Studenci mają dostęp do sylabusów poszczególnych kursów, nazwanych kartami przedmiotów, również za pośrednictwem systemu extranet. Studenci obecni na spotkaniu w większości potwierdzili, że zazwyczaj zapoznają się z sylabusami kursów, ponieważ zawierają one przydatne do zaliczenia kursu informacje. Jednak, studenci na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, że nie spotkali się z sytuacją, w której prowadzący zajęcia omówiłby z nimi pełną zawartość treści sylabusu, co zwiększyłoby wiedzę studentów w przedmiocie efektów kształcenia.

2.2

Efekty kształcenia zarówno na poziomie kierunku jak i przedmiotu sformułowane są zrozumiałym językiem umożliwiającym ich sprawdzalność. Używane terminy jak np. student potrafi, zna, wie, interpretuje, rozróżnia, jest przygotowany itp., tworzą możliwość sprawdzalności efektów kształcenia. W zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji efekty kierunkowe są sprawdzalne poprzez efekty przedmiotowe, których nie tylko suma ale i synergia daje możliwość sprawdzenia efektu kierunkowego. Przedstawione przyporządkowania w kartach przedmiotu pokazują rolę każdego przedmiotu w sprawdzeniu efektu kierunkowego.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA potwierdzili, że zapoznają się z efektami kształcenia zamieszczonymi w sylabusach. W odpowiedzi na pytanie, studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym potwierdzili, że efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób dla nich zrozumiały i są według nich sprawdzalne.

Podsumowując, po analizie wypowiedzi studentów oraz przedstawionej dokumentacji, należy stwierdzić, że efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, a także dyplomy prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest: w pkt. 2 - Informacje o dyplomie ust. 2.3 – Nazwa i status Uczelni wydającej dyplom – określenie statusu Uczelni, tj. „niepubliczna Uczelnia zawodowa”, zamieszczenie informacji, na podstawie jakiej ustawy funkcjonuje obecnie Uczelnia. Natomiast zapis dotyczący określenia podstawy prawnej rejestru Uczelni niepublicznych i związków Uczelni niepublicznych („na podstawie ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 z późniejszymi zmianami) wydaje się zbędny.

Przechowywanie efektów kształcenia

W Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu obowiązuje Zarządzenie nr 12/2013 Kanclerza z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, którego celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych, a także określenie zasad przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych. Tryb przekazywania do Archiwum Uczelni zostało uregulowane w Zarządzeniu nr 2/2007 z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie archiwum zakładowego Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu. Po upływie okresu przechowywania, akta przekazywane są do archiwum Uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego.

Dziekan Wydziału Finansów i Bankowości - Zarządzeniem z dnia 1 października 2014 r. w sprawie określenia terminu przechowywania prac pisemnych stanowiących zaliczenie lub egzamin z poszczególnych przedmiotów określił okres przechowywania przez prowadzących zajęcia dydaktyczne dokumentacji potwierdzającej wyniki prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wynoszący 12 miesięcy od daty zaliczenia lub egzaminu dla studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Wydział ma opracowany szczegółowy system weryfikacji efektów kształcenia. Podstawowym szczeblem weryfikacyjnym są efekty przedmiotowe. W kartach przedmiotu podano katalog sposobów weryfikacji efektów kształcenia, który jest dostosowany do specyfiki przedmiotu, jego celów. Istotnym elementem systemu weryfikacji jest weryfikacja końcowych efektów kształcenia poprzez proces dyplomowania. System ten jest szczegółowo określony poprzez odpowiednie zarządzenia dziekana i Regulamin Studiów. Uczelnia opracowała standardy prac dyplomowych. Wszelkie informacje dotyczące systemu oceny efektów kształcenia, w tym końcowych efektów kształcenia znajdują się na osobistych kontach internetowych studentów. Zwraca uwagę szczególnie opracowana zasada procesu dyplomowania wraz z podaniem odpowiednich ścieżek postępowania w przypadkach niezaliczenia kolejnych etapów procesu dyplomowania. Informacje te zostały udostępnione studentom w formie internetowej, jak i specjalnego spotkania.

Ogólne ramy systemu weryfikacji efektów kształcenia określa na ocenianym kierunku Regulamin Studiów oraz zarządzenie nr 4/2012 Dziekana Wydziału Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2012 r. w sprawie określenia trybu zaliczania przedmiotów. Każdy prowadzący kurs, uprawniony jest do przyjęcia własnych kryteriów jego zaliczenia w odniesieniu do uprzednio ustalonych efektów kształcenia. Kryteria te muszą jednak mieścić się w instytucjonalnych ramach regulaminu studiów oraz ww. zarządzenia, w którym określono, że każda aktywność studenta wykonywana w ramach danego przedmiotu, a podlegająca ocenie, ma przypisaną określoną przez opiekuna przedmiotu liczbę punktów. Suma punktów za wszystkie aktywności w ramach każdego kursu wynosi 100. Zarządzenie

określa ponadto punktową skalę ocen. Wprowadzenie powyższego mechanizmu pozwoliło na stworzenie przejrzystego systemu weryfikacji uzyskiwanych przez studentów efektów kształcenia, co zostało przez nich pozytywnie ocenione.

Każdy nauczyciel akademicki, na pierwszych zajęciach informuje studentów w jaki sposób nastąpi zaliczenie przedmiotu oraz przedstawia kryteria zaliczenia, co potwierdziły opinie uzyskane od studentów podczas spotkania z ZO PKA.

Studenci mają świadomość na jakie zagadnienia muszą zwrócić szczególną uwagę, aby zaliczyć kurs. Zdaniem studentów egzaminy przeprowadzane na ocenianym kierunku studiów w rzeczywistości sprawdzają wiedzę i umiejętności wymagane do zaliczenia. W ich ocenie egzaminy wymagają dokładnego przygotowania. Wśród najbardziej wymagających kursów wymienianych przez studentów znalazły się te o matematycznym charakterze, takie jak finanse przedsiębiorstwa, rachunkowość i matematyka. Z analizy struktury ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej przedstawionej przez Uczelnię wynika, że studenci najczęściej otrzymują oceny dostateczne. Stosunkowo często, na równi z ocenami dostatecznymi, występują oceny niedostateczne, co świadczy o rzetelnym podejściu Uczelni do weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

W kartach przedmiotu znajdują się metody weryfikacji zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia odnoszące się do każdego efektu w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Katalog metod sposobów weryfikacji efektów kształcenia przewiduje w zależności od specyfiki przedmiotu, specyfiki efektu: test, projekt, określenie parametrów projektu, rozwiązanie studium przypadku, esej, pytania otwarte, burza mózgów, analizę ryzyka projektu, dyskusję, pracę w grupie, sprawdzian, quizy, zadania domowe na platformie Moodle, kolokwium, prezentację, aktywności indywidualne, praca pisemna itp. Wszystkie wskazane sposoby zostały właściwie przyporządkowane do zakładanych efektów przedmiotowych, np. w przedmiocie *zarządzanie zasobami ludzkimi* – efekt w zakresie kompetencji społecznych jest weryfikowany poprzez pytania problemowe i udział w dyskusji.

W opinii studentów przyjęte przez prowadzących zajęcia, formy ich zaliczania są różnorodne. Są to egzaminy testowe, egzaminy polegające na formułowaniu odpowiedzi na pytania otwarte oraz egzaminy ustne. Studenci potwierdzili, że w większości przypadków formy zaliczania kursów są odpowiednio dostosowane do prezentowanych treści kształcenia. przedmioty matematyczne zdają w formie pisemnej natomiast przedmioty humanistyczne i społeczne najczęściej w formie ustnej. Różnorodność i adekwatność w podejściu do weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zasługuje na pozytywną ocenę.

Ze względu na różnorodność form weryfikacji zakładanych efektów kształcenia oraz ich prawidłowe dostosowanie do specyfiki zajęć, należy stwierdzić, że system weryfikacji obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji.

Uczelnia podjęła prace nad opracowaniem systemu weryfikacji efektów kierunkowych dla wszystkich Uczelni grupy WSB na poziomie efektów kierunkowych. Stan prac jest bardzo zaawansowany. Dla kierunku *zarządzanie* opracowano już szczegółowe kryteria dla oceny kluczowych kierunkowych efektów kształcenia.

System weryfikacji efektów kształcenia zorientowany jest na poszczególne etapy procesu dydaktycznego i uwzględnia bieżącą ocenę efektów, semestralną i końcową. Przegląd prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych, jak i trójsemestralnych np. projektów, opracowań pozwala uznać, że wymagania etapowe są zgodne z treściami kształcenia określonymi w sylabusach, jak i wskazanych tam sposobów zaliczania przedmiotów. Stopień trudności przeglądanych prac etapowych nie budził zastrzeżeń. Proces dyplomowania szczegółowo określa Regulamin Studiów oraz Zarządzenia Dziekana Wydziału Finansów i Bankowości WSB w sprawie: terminów składania prac dyplomowych, określania trybu realizowania egzaminu kierunkowego, szczegółowych kryteriów oceny egzaminu dyplomowego, oraz formy pracy dyplomowej. Określone zostały standardy prac dyplomowych i szczegółowe warunki dla wystawienia oceny od bardzo dobrej do niedostatecznej. Na studiach I stopnia dla

rocznika kończącego studia w roku akademickim 2013/2014 na studiach stacjonarnych były realizowane projekty dyplomowe, a na studiach niestacjonarnych - prace licencjackie. W roku akademickim 2014/2015 zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych realizowane są jako prace dyplomowe - projekty dyplomowe. Na studiach II stopnia proces dyplomowania realizuje się poprzez egzamin dyplomowy oraz pracę magisterską.

Egzamin dyplomowy w przypadku gdy praca dyplomowa ma charakter projektu dyplomowego obejmuje ocenę: prezentacji projektu z wagą 0,4, argumentacji z wagą 0,4, formułowania wniosków z wagą 0,1, wykorzystania wiedzy z wagą 0,1. Ocenę końcową oblicza się jako: 60% średniej arytmetycznej ocen całości studiów, 20% średniej arytmetycznej ocen projektu dyplomowego 20% oceny z egzaminu dyplomowego. Ocena projektu dyplomowego ma sformułowane następujące kryteria: Problem badawczy z wagą 0,2, Przyjęte rozwiązania z wagą 0,5. Metody i techniki wykorzystane dla rozwiązania problemu z waga 0,2, Wymogi formalne z wagą 0,1. Ocena dla prac dyplomowych ma następujące kryteria: Wartość merytoryczna pracy z wagą 0,5. Zastosowane metody badawcze - waga 0,2, Ocena źródeł literaturowych - waga 0,1, Ocena struktury pracy - waga 0,1, Formalna poprawność pracy- waga 0,1. Wynik ostateczny oblicza się na podstawie: 60% średniej arytmetycznej ocen całości studiów, 20% średniej arytmetycznej ocen pracy dyplomowej lub magisterskiej i 20% oceny z egzaminu dyplomowego. Określono skalę ocen dla egzaminu dyplomowego oraz końcowej oceny na dyplomie. Warunkiem zaliczenia seminarium dyplomowego na ostatnim semestrze studiów jest przygotowanie i złożenie projektu dyplomowego oraz jego przyjęcie przez promotora i pozytywna ocena. Przedstawiono zespołowi oceniającemu zestawy pytań-zagadnień do egzaminu dyplomowego dla studiów I i II stopnia. Zagadnienia te weryfikują wiedzę kierunkową programu kształcenia. W zasadach dyplomowania ujęte są szczegółowe warunki i zasady pozytywnej weryfikacji końcowych efektów kształcenia, a także szczegółowe zasady postępowania w przypadku otrzymania ocen niedostatecznych z pracy dyplomowej lub przebiegu egzaminu dyplomowego. Określone są szczegółowo zasady powtarzania semestru.

Na Wydziale Finansów i Bankowości wprowadzono punkty ECTS jako ocenę etapową. Oceny stosowane są w sześciostopniowej skali od 2 do 5 (2- niedostateczny, 3 – dostateczny, 3+ - dostateczny plus, 4 dobry, 4+ - dobry plus, 5 – bardzo dobry).

Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie zaliczeń wszystkich przedmiotów i pozytywnej oceny z egzaminów oraz uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS. Studenci mają prawo do jednego podejścia do zaliczeń i egzaminów w trybie zwykłym i jednego w trybie poprawkowym.

Okresem rozliczeniowym na ocenianym kierunku jest semestr studiów. Pod koniec semestru studenci przystępują do egzaminów w czasie sesji egzaminacyjnej. Natomiast w trakcie trwania roku akademickiego efekty kształcenia są weryfikowane na bieżąco w postaci kolokwium zaliczeniowych lub oceny aktywności na zajęciach. W przypadku niektórych kursów, na końcową ocenę poza wynikiem egzaminu, składają się również oceny za różnego rodzaju aktywności w czasie zajęć.

Procedura dyplomowania została określona w Regulaminie studiów. Studenci ostatniego roku studiów potwierdzili, że znają tę procedurę, ponieważ jest im ona przedstawiana przez promotorów na pierwszym seminarium dyplomowym. Ponadto, Regulamin studiów zawiera jasno sprecyzowane kryteria oceny efektów kształcenia w czasie egzaminu dyplomowego. Weryfikacji efektów kształcenia zdobywanych na praktykach zawodowych dokonuje opiekun praktyki, jak i w określonych przypadkach dziekan. W przypadku praktyk odbytych przez studenta w instytucji nie znajdującej się na liście prowadzonej przez Uczelnię, weryfikacji uzyskanych na praktykach efektów kształcenia dokonuje Dziekan Wydziału, który na podstawie przedstawionego przez studenta zaświadczenia o odbyciu praktyki, opinii o praktykancie oraz sprawozdaniu przygotowanego przez studenta, dokonuje zaliczenia. Dla studentów łączących studia z pracą zawodową, Uczelnia przewidziała możliwość zaliczenia praktyk na podstawie zaświadczenia z zakładu

pracy lub oświadczenia o prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Procedurę zaliczenia praktyki szczegółowo określa Regulamin Praktyk. Zgodnie z regulaminem, wykonywana praca zawodowa musi być powiązana ze studiowanym kierunkiem studiów. Studenci potwierdzili, że bardzo często korzystają z tej możliwości. W przypadku gdy student zalicza praktykę na podstawie wykonywanej pracy zawodowej, dziekan weryfikuje zgodność zakresu merytorycznego zatrudnienia z zakładanymi efektami kształcenia dla praktyki zawodowej. W wyniku tej weryfikacji może zaliczyć tylko część praktyki i skierować studenta do przedsiębiorstwa, w którym dopełni realizację programu praktyk zawodowych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że stworzony w Uczelni system umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w tym również podczas procesu dyplomowania, co należy ocenić pozytywnie.

Wymagania stawiane studentom w poszczególnych etapach kształcenia, jak i w procesie dyplomowania są szczegółowo wystandaryzowane poprzez: opracowane standardy prac dyplomowych, warunki zaliczenia seminarium dyplomowego i oceny pracy dyplomowej, warunku egzaminu dyplomowego ze wskazaniem wymagań dla oceny bardzo dobrej, dobrej, dostatecznej oraz przypadku w której ocena jest niedostateczna. Ponadto wystandaryzowane są wymagania na poszczególnych przedmiotach poprzez wskazanie wymagań wstępnych, warunków zaliczenia przedmiotu i sposobów weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

W ocenie studentów przedstawiane im wymagania odnośnie zaliczania poszczególnych kursów są wystandaryzowane i nie powodują wśród studentów problemów z ich interpretacją.

Na kierunku *zarządzanie* odsiew w latach akademickich 2010/2011, 2011/2012, 2013/2014 z tytułu niezaliczenia semestru sięgał na studiach I i II stopnia około 11 %, co w strukturze przyczyn zmniejszania liczby studentów nie stanowiło głównej przyczyny. Przedmioty, które sprawiały studentom największe problemy z zaliczeniem i były przyczyną retencji na kierunku, to przedmioty wymagające wiedzy matematycznej, przedmioty finansowe oraz języki obce.

Uczelnia podjęła działania wspomagające studentów w procesie uczenia się polegające na

- wprowadzeniu i rozwijaniu współpracy ze studentami (program Maximus);
- powstaniu Zakładu Metodyki Nauczania – i organizacji szkoleń metodycznych kadry;
- powołaniu menedżerów kierunków – o określonych zadaniach projakościowych;
- zwiększeniu liczby spotkań informacyjno – doradczych prodziekanów ze studentami dla studentów 1 roku;
- okresowym zwiększeniu liczby dyżurów dla studentów;
- upowszechnieniu i doprecyzowaniu punktowego systemu zaliczeń przedmiotów w zakresie języków obcych;
- wsparciu powtarzania przedmiotu kursami dedykowanymi na platformie Modle;
- wielokanałowym informowaniu studentów o istotnych wydarzeniach związanych procesem dydaktycznym (extranet, platforma moodle, facebook).

Zespół oceniający odbył spotkanie z Kierownikiem Zakładu Metodyki Nauczania, który szczegółowo przedstawił działania w celu wspomagania studentów w nauce, w tym poprzez systematyczne szkolenia metodyczne kadry akademickiej. Ocena tych działań nastąpi już w kolejnym roku akademickim.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez władze Uczelni w roku akademickim 2013/2014 z powodu niezaliczenia semestru studiów skreślonych zostało 11% studentów ocenianego kierunku. Najczęstszą jednak przyczyną skreślenia jest rezygnacja studenta oraz zaległości w zapłacie czesnego. Studenci w czasie spotkania z zespołem wizytującym podkreślili, że według nich, najczęstszą przyczyną rezygnacji studentów są trudności w spełnieniu przez studentów wysokich wymagań egzaminacyjnych, w szczególności w przypadku przedmiotów matematycznych.

Studenci mają zapewniony dostęp do informacji dotyczących stosowanego systemu oceny osiągnięć studentów. Każdy student posiada swoje osobiste konto w Extranecie (internetowy system wymiany informacji). Student ma na tym koncie informacje dotyczące programu studiów, indywidualnego planu zajęć, warunków zaliczania przedmiotu, sposobów weryfikacji efektów kształcenia z podziałem na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, terminów dyżurów wykładowców, oraz władz Uczelni, praktyk, staży, pomocy materialnej. Szczegółowe informacje o przedmiotach, efektach kształcenia są zawarte na platformie e-learningowej Moodle.

Studenci, dzięki promotorom znają obowiązującą na Uczelni procedurę dyplomowania, która została sprecyzowana zarządzeniem Dziekana nr 13/2013 z dnia 1 października 2013 r. w sprawie zasad przebiegu egzaminu dyplomowego.

Na kierunku *zarządzanie* kształcenie na odległość ma jedynie formę wspomagającą proces dydaktyczny. Na platformie Moodle umieszczone są kursy każdego przedmiotu zawierające elementarne informacje, w tym rozwinięte treści kształcenia, warunki zaliczenia przedmiotu, sposoby weryfikacji efektów kształcenia.

2.4)

Badania losów absolwentów prowadzone są w Uczelni od kilku lat przez Biuro Karier i Praktyk WSB. Badania te ujęte są w formę programu Badanie atutów marki. Badania te prowadzi się dla wszystkich Uczelni funkcjonujących w ramach grupy Wyższych Szkół Bankowych. Zespół oceniający otrzymał komplet dokumentów związanych z badaniem losów zawodowych absolwentów WSB w Poznaniu. Ankieta zawiera 27 pytań które mogą dać cenne informacje dla doskonalenia procesu kształcenia jak np. jakich umiejętności brakuje Pani/Panu w aktualnej wykonywanej pracy zawodowej oraz czego brakowało Pani/Panu w programie ukończonych studiów. Jako cenne należy uznać pytanie dotyczące wskazania programów komputerowych które absolwent wykorzystuje w pracy zawodowej. Uczelnia analizując wyniki 201 zwróconych ankiet stwierdziła że są one zbieżne z informacjami płynącymi od pracodawców. Jedyna rozbieżność pojawiła się w ocenie roli języków obcych. Wyniki te wykorzystano w budowaniu efektów kształcenia kładąc nacisk na kształtowanie umiejętności miękkich i nauki języków obcych.

Procedura monitorowania losów zawodowych absolwentów została określona w roboczym dokumencie przygotowanym przez Biuro. Z zapewnień pracownika Biura oraz z przedstawionego dokumentu wynika, że studenci przed egzaminem dyplomowym deklarują swoją zgodę na udział w badaniu poprzez wypełnienie specjalnego formularza, zawierającego również ankietę wstępną dotyczącą ich satysfakcji z ukończonych studiów. Przy okazji wypełniania ankiety wyrażają oni zgodę na uczestnictwo w badaniu. Wstępna ankieta jest elementem projektu Badania Atrybutów Marki (BAM) wdrażanego na Uczelni. Rocznie około 20-30% absolwentów nie wyraża jednak zgody na udział w badaniu.

Badanie losów zawodowych absolwentów przeprowadzane jest wśród absolwentów ocenianego kierunku po roku od ukończenia przez nich studiów. W planach Uczelni jest również przeprowadzanie badania po 3 i 5 latach od ukończenia studiów. Do tej pory badanie zostało przeprowadzone trzykrotnie.

Badanie przeprowadzane jest za pośrednictwem ankiety przesyłanej do absolwentów za pośrednictwem poczty elektronicznej przy użyciu elektronicznego formularza CAVI. Zdarza się również, że pracownicy przypominają telefonicznie absolwentom o konieczności wypełnienia ankiety.

Wyniki badań zostały opracowane w formie prezentacji multimedialnej, będącej sprawozdaniem z projektu BAM. W prezentacji znalazła się część dotycząca statusu zawodowego studentów i słuchaczy. Podsumowanie zostało przekazane do analizy władzom Uczelni oraz Senatowi. W przyszłości planowane jest wykorzystanie do badań specjalnej platformy internetowej, która powstała w ramach projektu dofinansowanego PO KL, EFS „PI- czas na zmianę – e-platforma jako narzędzie pozwalające na dostosowanie wyższym

Uczelniom swojej oferty edukacyjnej do oczekiwań rynku pracy”. Zgodnie z zapewnieniami władz Uczelni, przeprowadzane w przyszłości w sposób usystematyzowany badania będą miały wpływ na doskonalenie jakości kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Prace przejściowe wskazują, że zakres wymagań egzaminacyjnych oraz formy sprawdzania wiedzy i umiejętności pozwalają na weryfikację założonych efektów kształcenia. Prace były rzetelnie sprawdzone – z odpowiednią punktacją, w niektórych brakowało komentarzy Sprawdzającego.

Prace dyplomowe, a także projektowe są na dobrym poziomie. W pracach licencjackich widoczna jest przede wszystkim analiza przypadku. Warto odnotować, że Uczelnia wprowadziła projekt dyplomowy, realizowany zespołowo, co daje większe możliwości poszerzenia badań empirycznych i zastosowania odpowiednich narzędzi badawczych. Wprowadzono specjalne kryteria ocen dyplomowych prac projektowych w ramach egzaminu dyplomowego. Zespołowe prace projektowe na poziomie licencjatu są poszerzone o wyraźne wskazanie warsztatu badawczego i stawianie hipotez badawczych. Wszystkie prace umiejętnie łączą warstwę teoretyczną z wynikami empirycznymi.

Tematyka prac dyplomowych jest zgodna z zakresem kierunku *zarządzanie*. Wystąpiły pojedyncze przypadki ciążenia prac do dyscypliny ekonomia. Poziom prac jest zróżnicowany ale wystawiane oceny są na ogół odpowiednie. Niektóre recenzje są zbyt lakoniczne i ograniczają się do jednego zdania. Dobór promotorów i recenzentów nie budzi zastrzeżeń. Zatem Uczelnia w pełni dostosowała się do uwag PKA z poprzedniej wizytacji.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego – ocena wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Zakładane efekty kształcenia dla kierunku *zarządzanie* dla studiów I i II stopnia są zgodne z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji oraz koncepcją kształcenia. Efekty kierunkowe i przedmiotowe uwzględniają oczekiwania rynku pracy, dobrze ilustrują profil praktyczny akcentując umiejętności w tym również umiejętności miękkie. Efekty kształcenia zostały określone we współpracy z przedstawicielami pracodawców i wyraziście wyznaczają specyfikę studiów I i II stopnia, podkreślając dla studiów II stopnia aspekty metodologiczne przy wykorzystywaniu wiedzy oraz przy nabywaniu umiejętności. Uczelnia opublikowała kierunkowe efekty kształcenia na dostępnej dla studentów platformie extranet. Efekty kształcenia przypisane do poszczególnych kursów są udostępniane studentom również za pośrednictwem extranetu. Studenci przyznali, że nie zapoznawali się z opisem kierunkowych efektów kształcenia, natomiast zapoznają się z przedstawionymi przez Uczelnię przedmiotowymi efektami kształcenia.

2.2) Efekty kształcenia zostały opisane w sposób zrozumiały i pozwalający na określenie odpowiednich metod ich weryfikacji. Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały dla studentów.

2.3) Wydział stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia na poszczególnych przedmiotach w ujęciu semestralnym, jak i bieżącym, a także w procesie dyplomowania. Zasady dyplomowania są precyzyjnie określone. System oceny efektów jest dostępny na indywidualnych kontaktach internetowych studentów.

2.4) Wydział prowadzi monitoring losów zawodowych absolwentów i wyniki wykorzystuje do doskonalenia efektów kształcenia. Uczelnia przygotowała plan systemowego monitorowania losów absolwentów na kolejne lata.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Finansów i Bankowości, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np., utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału oraz Konwent.

Na mocy Uchwały nr 7/RW/2013 oraz Uchwały nr 8/RW/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. Rada Wydziału przyjęła programy studiów odpowiednie dla studiów pierwszego i drugiego stopnia dla kierunku *zarządzanie* od roku akademickiego 2013/2014.

Natomiast Uchwałą nr 5/RW/2014 oraz nr 15/RW/2014 z dnia 7 maja 2014 r. Rada Wydziału przyjęła programy studiów dla ocenianego kierunku i poziomu kształcenia od roku akademickiego 2014/2015.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Konwentu oraz Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone zostały wymienione wyżej dokumenty.

Realizowany program studiów w pełni zorientowany jest na realizację każdego z zakładanych efektów kształcenia. Opracowana matryca odniesień pokazuje, iż każdy efekt kierunkowy znajduje wsparcie w kilku przedmiotach, jak też i formach zajęć oraz stosowanych metodach dydaktycznych. Właściwe dostosowanie form zajęć: ćwiczeń, zajęć projektowych do zakładanych efektów w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych zapewnia osiągnięcie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Treści kształcenia poszczególnych przedmiotów w pełni pozwalają na realizację zakładanych efektów przedmiotowych oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Cele te osiągnięte są między innymi poprzez realizację w programie studiów takich przedmiotów, jak *Gospodarka światowa, Zarządzanie strategiczne, Strategie marketingowe, Rachunkowość zarządcza, Metody ilościowe w biznesie, Międzynarodowe negocjacje biznesowe, Prawo handlowe*.

Na kierunku *zarządzanie* na studiach I stopnia studia trwają 6 semestrów. Na studiach stacjonarnych liczba oferowanych godzin ogółem wynosi 1637, a na niestacjonarnych 1235, co tworzy właściwe ramy dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Na studiach I stopnia oferowane są następujące specjalności: Gospodarowanie nieruchomościami, International business, Media i komunikacja społeczna, Profesjonalny przedstawiciel handlowy, Psychologia w biznesie, Zarządzanie BHP, Zarządzanie przedsiębiorstwem, Zarządzanie zasobami ludzkimi. Specjalności te są dobrze wyprofilowane programowo i wpisują się w realizację efektów kierunkowych. Na studiach II stopnia Uczelnia oferuje na studiach stacjonarnych 774 godziny ogółem, a na niestacjonarnych 638 godzin, co tworzy właściwe ramy dla realizacji zakładanych efektów kształcenia, szczególnie na studiach niestacjonarnych. Na studiach drugiego stopnia oferowane są następujące specjalności: Coaching i rozwój zawodowy, Gospodarowanie nieruchomościami. Psychologia w zarządzaniu, Zarządzanie marketingowe, Zarządzanie przedsiębiorstwem oraz Zarządzanie zasobami ludzkimi. Jak widać niektóre specjalności są kontynuacją specjalności studiów I stopnia, a niektóre stanowią odrębną i autonomiczną koncepcję kształcenia.

Wydział oferuje ponadto na studiach II stopnia wyrównawczy program kształcenia dla studentów którzy ukończyli studia I stopnia spoza obszaru nauk społecznych oraz spoza dziedziny nauk ekonomicznych. Program ten, obok treści właściwych dla studiów II stopnia obejmuje treści kształcenia z zakresu studiów I stopnia, niezbędne do progresji wiedzy i umiejętności na bazie efektów z zakresu studiów I stopnia.

W sylabusach przedmiotów określono metody dydaktyczne. W wielu kartach wymienia się właściwe metody dydaktyczne, jak np. warsztaty, dyskusje, casestudy, projekty, praca w grupie. Spotyka się również bardziej zawężone ujęcie sprowadzone do wskazania

jako metody wykładu i ćwiczeń, co w opinii zespołu jest raczej formą zajęć, choć oczywiście ćwiczenia można traktować jako zajęcia aktywne, ale nie wskazują one jednak metody dydaktycznej.

Wydział ma opracowany program praktyki w wymiarze 12 tygodni. Program obejmuje moduł obowiązkowy zawierający podstawy prawne i przedmiot działalności przedsiębiorstwa, organizację podmiotu gospodarczego, dokumentację organizacyjną oraz infrastrukturę przedsiębiorstwa. Program zawiera moduły do wyboru. Spośród 6 oferowanych modułów student ma zrealizować 4 moduły, a w przypadku praktyki skróconej 2 moduły spośród 3. Uczelnia określiła 17 modułów uwzględniających podstawowe obszary działalności przedsiębiorstwa, jak na przykład: kadry, jakość, marketing, sprzedaż, ceny, handel logistyka nieruchomości. Program studiów wyraźnie akcentuje zajęcia o charakterze praktycznym. Rozmowa z menedżerem kierunku *zarządzanie* pozwoliła ustalić formy realizacji zajęć o charakterze praktycznym. Są to następujące formy:

Przedmiot: Podstawy zarządzania

- wizyta studyjna w firmie Wikia
- obecność przedstawiciela firmy wdrażającej systemy komunikacji wewnątrz organizacyjnej na zajęciach – prezentacja rozwiązania wspomagającego procesy komunikacyjne w organizacji

Przedmiot: Zarządzanie kapitałem ludzkim

- obecność na wykładzie przedstawiciela firmy pośrednictwa pracy, który prezentował zakres działań i rodzaje procesów rekrutacyjnych

Przedmiot: Przedsiębiorczość

- wizyty studyjne w Hotel Sheraton, hotel Ionn, Weranda Lunch&Cafe, Agencja marketingowa White Ducky
- wizyta na zajęciach osób, które niedawno założyły firmy i udało im się odnieść sukces rynkowy: m.in. Wyczyscimy.pl, Portal niespodzianek Żuraw i CZaPLA.

Przedmiot: Zarządzanie projektami

- praca nad poszczególnymi elementami projektu w oparciu o przygotowane przez wykładowcę studia przypadku

Przedmiot: Negocjacje w biznesie

- wykorzystanie gry biznesowej w zakresie przeprowadzania negocjacji handlowych

Jednocześnie metoda projektu wykorzystywana jest na przedmiotach specjalnościowych, przykładami w tym zakresie mogą być

Przedmiot: Metody zarządzania zasobami ludzkimi:

- w oparciu o swoje stanowisko pracy studenci przygotowują: kartę opisu stanowiska pracy, ogłoszenie rekrutacyjne, profil kompetencyjny stanowiska pracy, kwestionariusz oceny pracowniczego

Przedmiot: Analiza i ocena ryzyka zawodowego

- Przygotowanie projektu zawierającego: zidentyfikowanie zagrożeń na wybranym stanowisku, zidentyfikowanie dotychczasowych środków ochrony zbiorowej i osobistej, dokonanie oceny ryzyka zawodowego metodą RiskScore, zaplanowanie działań korygujących

Przedmiot: Controlling

- przygotowanie budżetu dla wybranego przedsiębiorstwa w oparciu o pozyskane źródła wtórne.

W opinii Zespołu oceniającego zajęcia prowadzonej w takich formach odbywają się w warunkach zbliżonych do środowiska pracy i tworzą bardzo dobre warunki do osiągnięcia umiejętności rozwiązywania konkretnych problemów praktycznych .

Studenci stwierdzili iż na ocenianym kierunku studiów mają możliwość wyboru przedmiotów fakultatywnych, które stanowią około 30% wszystkich kursów przewidzianych przez program kształcenia. Ponadto podkreślali, że na wizytowanym kierunku studiów prowadzone są wszystkie oferowane kandydatom na studia specjalności, nawet pomimo zmniejszającej się liczby studentów.

Ogólna liczba punktów ECTS dla programu studiów I stopnia wynosi 196 na studiach stacjonarnych i 192 na studiach niestacjonarnych. ZO nie widzi uzasadnienia dla różnicowania ogólnej liczby punktów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Liczba punktów przypisana zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów wynosi 65 ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Zajęcia bazujące na naukach podstawowych mają przypisaną odpowiednio liczbę punktów 195 i 191. Zdaniem ZO kwalifikacja ta nie powinna uwzględniać niemal wszystkich przedmiotów programu kształcenia, a raczej te, które wyraźnie bazują na naukach podstawowych dając tym samym podstawy wiedzy i metodologii dla przedmiotów kierunkowych. Zajęcia praktyczne mają wskazaną właściwą liczbę punktów ECTS, bo odpowiednio dla studiów stacjonarnych 42 i niestacjonarnych 39, co znajduje potwierdzenie w sylabusach przedmiotów przy opisie formy zajęć, treści kształcenia, sposobów weryfikacji efektów kształcenia. Uczelnia nie przypisała punktów ECTS zajęciom ogólnouczelnianym. Rozmowa z władzami wydziału pozwala sądzić, iż takie wskazania zostaną uzupełnione, gdyż Uczelnia zajęcia takie oferuje. Program kształcenia oferuje 65 p ECTS zajęć do wyboru co spełnia wymagania określone przepisami prawa. Zajęcia do wyboru obejmują: specjalności, języki obce, seminarium dyplomowe. Studia II stopnia zakładają (dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych) uzyskanie przez studenta 136 punktów ECTS w tym 37 p ECTS to zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego i studentów, 8 p to zajęcia praktyczne i 136 p ECTS to zajęcia z nauk podstawowych (co jest punktacją zawyżoną) Zajęcia do wyboru obejmują 65 p ECTS. Są to specjalności, języki obce, seminaria dyplomowe. Liczba punktów ECTS dla poszczególnych semestrów wynosi od 30 do 33 a na ogół w ostatnim semestrze jest wyższa (około 40) z uwagi na kumulację punktów za praktyki zawodowe i seminaria oraz prace dyplomową.

Sekwencja przedmiotów w programie studiów zarówno I jak i II stopnia jest właściwa i umożliwia progresję wiedzy jak i umiejętności. Przedmioty specjalnościowe rozpoczynają się na wyższych semestrach, zaś na I roku studiów oferowane są przedmioty zawierające wiedzę o charakterze ogólnym oraz podstawowe.

Uczelnia szczególnie starannie traktuje praktyki zawodowe. Duże i wieloletnie doświadczenie Uczelni w organizowaniu praktyk zawodowych, współpraca z pracodawcami zawarta w misji i strategii Uczelni sprzyja w uzyskiwaniu właściwych efektów kształcenia na praktykach zawodowych. Przegląd firm współpracujących z Uczelnią w zakresie organizacji praktyk zawodowych pozwala stwierdzić, że tworzą one pełne możliwości do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Przedstawiony podczas wizytacji wykaz ponad 100 przedsiębiorstw w których studenci odbywają praktyki w pełni pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Są to bowiem zarówno wielkie korporacje, jak i małe i średnie przedsiębiorstwa, firmy rodzinne, instytucje państwa i samorządowe, co pozwala dostosować wybór miejsca praktyki do celu pracy i projektu dyplomowego, jak i wsparcia określonych efektów kształcenia.

Uczelnia nawiązuje współpracę z różnego typu organizacjami w ramach Programu Partnerstwa Biznesowego. Program zakłada nawiązanie współpracy z organizacjami, które będą partnerami dla poszczególnych kierunków studiów. Partnerami kierunku *Zarządzanie* są: Business Center Club, Loża Wielkopolska, Wielkopolski Związek Pracodawców Lewiatan, International Project Management Association Polska.

Wielopolski Związek Pracodawców Lewiatan jest patronem honorowym Programu Partnerstwa Biznesowego. WSB jest członkiem tego związku i angażuje się w jego działalność, m.in. przedstawiciele WSB służą swoją wiedzą jako eksperci Związku w różnych projektach ekonomicznych.

Zasady odbywania i wymiar praktyk studenckich w WSB w Poznaniu zostały uregulowane w Regulaminie studenckich praktyk zawodowych (Uchwała Senatu nr 8/2013/2014 z dnia 26 września 2013 r.). Regulamin w sposób kompleksowy i precyzyjny określa zasady odbywania i zaliczania praktyk studenckich. Regulamin został opublikowany

na dostępnej dla studentów platformie extranet. Na ocenianym kierunku praktyka zawodowa odbywa się w wymiarze 12 tygodni na studiach pierwszego stopnia (6 tygodni po pierwszym roku studiów i 6 tygodni po drugim roku studiów) oraz w wymiarze 2 tygodni na studiach drugiego stopnia. Szczegółowe wymagania skierowane do studenta zostały określone w programie praktyk, zawierającym sprecyzowane moduły – obowiązkowe i do wyboru – które student realizuje w czasie praktyk.

Za zaliczenie praktyk na ocenianym kierunku przyznawane są punkty ECTS (10 p ECTS). Studenci również samodzielnie poszukują miejsc, w których mogą realizować praktyki. W przypadku, gdy student ma problem ze znalezieniem odpowiedniego przedsiębiorstwa, pomoc zapewnia Biuro Karier prowadzące stale aktualizowaną bazę firm współpracujących. Działalność Biura Karier w tym zakresie została pozytywnie oceniona przez studentów. Jak potwierdzili studenci, Uczelnia dba o to, aby miejsca realizowania praktyk wpisywały się w kierunek studiów

Organizacja zajęć na studiach I stopnia zakłada tradycyjnie zajęcia w tygodniu w godzinach raczej przedpołudniowych w blokach 2 godzinnych. Studia niestacjonarne prowadzone są w piątki, soboty, niedziele w blokach 3 godzinnych. Liczba zjazdów w semestrze waha się od 7 do 10. Organizacja zajęć nie budzi żadnych zastrzeżeń. Przeciętna liczba osób w grupach wykładowych wynosi do 120 osób, w grupach konwersatoryjnych 30-35 osób, a w grupach laboratoryjnych 12 - 24 osób. Umożliwia to stosowanie odpowiednich technik nauczania pozwalających na opanowanie przez słuchaczy materiału omawianego podczas wykładów. Liczebność grup lektoratowych oscyluje w granicach do 16 studentów.

Zajęcia dla studentów stacjonarnych na ocenianym kierunku odbywają się od poniedziałku do piątku, natomiast dla studentów niestacjonarnych zazwyczaj co dwa tygodnie w soboty i w niedziele. Podczas spotkania z zespołem wizytującym studenci studiów niestacjonarnych zgłosili szereg zastrzeżeń odnośnie swojego planu zajęć. Przede wszystkim ocenili oni, że są oni zobowiązani do uczestnictwa w zbyt dużej liczbie godzin zajęć podczas jednego zjazdu. Ponadto negatywnie odnieśli się do braku w planie zajęć dłuższej przerwy obiadowej. Twierdzili, iż zbyt krótkie przerwy niekiedy nie pozwalają im na przemieszczanie się pomiędzy budynkami Uczelni, bez spóźniania się na zajęcia. Studenci zgłaszali władzom Wydziału swoje postulaty w związku z koniecznością zmian w planie zajęć, jednak nie zostały one uwzględnione. Plan zajęć oraz harmonogram zjazdów nie jest konsultowany z samorządem studenckim. Podkreślić jednak należy, że plan zajęć nie jest zmieniany bez zapowiedzi. Rzadko zdarza się, że zaplanowane zajęcia zostają odwołane. W przypadku konieczności odwołania zajęć, studenci są o tym informowani z odpowiednim wyprzedzeniem za pośrednictwem poczty elektronicznej, co należy ocenić pozytywnie. Na pozytywną ocenę zasługują również organizacja dla studentów dodatkowych, bezpłatnych zajęć i warsztatów nieobjętych programem studiów. Studenci biorą też udział w wizytach studyjnych w instytucjach, których działalność związana jest z ocenianym kierunkiem studiów. Za organizację i promocję wśród studentów bezpłatnych zajęć dodatkowych odpowiedzialne jest Biuro Karier, które zostało, pod tym względem, pozytywnie ocenione przez studentów. Wobec powyższego, zaleca się Uczelni dokonanie odpowiedniej modyfikacji planu zajęć na zjazdach studiów niestacjonarnych uwzględniając informacje płynące od studentów

Oferta kształcenia tworzy możliwości indywidualizacji kształcenia dla studentów ambitnych i szczególnie uzdolnionych. Szczegółowe zasady procesu indywidualizacji kształcenia zawiera Regulamin Studiów, który przewiduje inny niż przewidziany w normalnym trybie okresu nauki, innej kolejności zaliczania przedmiotów i składania egzaminów oraz innego doboru przedmiotów w zależności od zainteresowania studentów. Prawo studiowania w ramach IPS przysługuje studentom o szczególnych uzdolnieniach i wysokiej średniej ocen oraz studentom, którzy na podstawie skierowania przez Uczelnię podjęli studia zagraniczne. Z tego prawa student może skorzystać poprzez złożenie

odpowiedniego wniosku i po zaakceptowaniu przez Dziekana indywidualnego planu zaliczeń i egzaminów na dany rok akademicki. Poza tym program studiów jest tak skonstruowany aby dawał możliwości pewnego zróżnicowania i elastyczności w zależności od potrzeb i zainteresowań studentów. Takie możliwości daje wybór specjalności lub przedmiotów specjalnościowych, przedmiotów do wyboru i seminariów dyplomowych.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA potwierdzili, że zdarza im się korzystać z tej instytucji regulaminowej. Wskazali, że nie spotkali się jednak z sytuacją uzyskania przez studenta indywidualnego planu studiów i programu kształcenia za wybitne wyniki w nauce. Najczęstszą przyczyną są zdarzenia losowe lub sytuacja rodzinna, która uniemożliwia kontynuowanie studiów w normalnym trybie. Na wizytowanym kierunku nie funkcjonuje system indywidualnej opieki naukowej nad studentami wyróżniającymi się wynikami w nauce.

Ponadto należy podkreślić, że na wizytowanym kierunku studiów prowadzone są wszystkie oferowane kandydatom na studia specjalności, nawet pomimo zmniejszającej się liczby studentów.

Na ocenianym kierunku studiów nie studiuje żaden student niepełnosprawny ruchowo. Ze względu na małą liczbę studentów niepełnosprawnych Uczelnia zapewnia im pomoc w skuteczny, aczkolwiek niezinstytucjonalizowany sposób. Za pomoc i współpracę ze studentami niepełnosprawnymi odpowiedzialny jest Prodzikan ds. studenckich oraz pracownicy dziekanatu. Studenci niepełnosprawni mogą liczyć na przyznanie indywidualnego planu i programu kształcenia, już od pierwszego roku studiów.

3.2)

Zakładane kierunkowe efekty kształcenia są rozwijane poprzez efekty przedmiotowe, a w celu ich realizacji dobierane są odpowiednie treści kształcenia, metody dydaktyczne, formy zajęć, praktyki zawodowe i sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Analiza wszystkich tych komponentów pozwala stwierdzić, że tworzą one spójną całość. Sposoby weryfikacji efektów dostosowane są do celu kształcenia i zakładanego efektu w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Szczególnie cenne są wciąż rozwijane zajęcia prowadzone w warunkach zbliżonych do środowiska pracy, które wzmacniają profil praktyczny studiów I stopnia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego – ocena w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych efektów przedmiotowych i kierunkowych oraz zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Uczelnia zapewnia możliwość wyboru zajęć oraz organizuje bezpłatne zajęcia dodatkowe, nieobjęte programem kształcenia. Studenci studiów niestacjonarnych negatywnie ocenili konstrukcję planu zajęć. System praktyk studenckich na ocenianym kierunku jest zorganizowany prawidłowo. Na pozytywną ocenę zasługuje system indywidualnej opieki dydaktycznej nad studentami niepełnosprawnymi.

3.2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć, metody dydaktyczne uwzględniające wymogi profilu praktycznego oraz sposoby weryfikacji efektów kształcenia tworzą spójną całość.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Na ocenianym kierunku zajęcia prowadzi 175 osób, z czego 14 stanowi minimum kadrowe. W grupie osób zaliczonych do minimum kadrowego struktura statusu akademickiego jest następująca: 7 osób to pracownicy samodzielni, 7 osób to doktorzy. W grupie minimum kadrowego doświadczenie zawodowe posiada 5 pracowników, w tym 2 pracowników samodzielnych. W grupie pozostałych nauczycieli akademickich przeważają pracownicy niesamodzielni z doświadczeniem zawodowym. Taka liczba oraz struktura kwalifikacji w pełni umożliwia osiąganie zakładanych efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* o profilu praktycznym.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 131), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *zarządzanie* w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu na Wydziale Finansów i Bankowości, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. do 30 czerwca 2014 r., za wyjątkiem jednej osoby, która podjęła zatrudnienie w Uczelni od 1 października 2014 r..

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 14 osób, z tego 7 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 7 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *zarządzanie* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Zarówno dorobek naukowy, jak i doświadczenie zawodowe osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są związane z obszarem kształcenia oraz dziedziną i dyscyplinami, w których umiejscowione zostały efekty kształcenia, a zatem adekwatne do zakładanych efektów kształcenia i realizowanego programu studiów.

Do minimum kadrowego Zespół Oceniający zaliczył 14 osób (wszystkie przedstawione przez Uczelnię). Na studiach I i II stopnia w minimum kadrowym znajduje się 7 pracowników samodzielnych zaliczonych do minimum kadrowego na podstawie dorobku naukowego oraz 6 pracowników niesamodzielnych, z których pięciu zaliczonych zostało na podstawie dorobku naukowego, jedna zaś na podstawie doświadczenia zawodowego

obejmującego pełnienie funkcji menedżerskich. Ponadto na studiach I stopnia do minimum kadrowego zaliczona została na podstawie dorobku naukowego jedna osoba – pracownik niesamodzielny. W grupie osób zaliczonych do minimum kadrowego na podstawie dorobku naukowego 7 osób posiada dorobek w dyscyplinie nauki o zarządzaniu, w tym jedna ponadto w dyscyplinie finanse (4 samodzielnych i 3 niesamodzielnych), dorobek 2 osób mieści się w dyscyplinie finanse, zaś 4 w dyscyplinie ekonomia (3 samodzielnych). W grupie pozostałych nauczycieli prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku dorobek naukowy odnosi się do dyscyplin nauki o zarządzaniu, finanse i ekonomia ale także obejmuje obszary dziedziny i dyscypliny wspomagające takie, jak filozofia, prawo, matematyka, nauki o mediach, biologia czy fizyka. Ponad 50 osób ma doświadczenie zawodowe związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia. Są to głównie: doświadczenia menedżerskie prowadzenie własnej działalności ale także wykonywanie obowiązków specjalisty w określonych dziedzinach funkcjonowania jednostek organizacyjnych.

Skład minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie* prowadzonego na Wydziale Finansów i Bankowości w perspektywie długookresowej jest w stabilny, bowiem 12 osób wskazanych do minimum kadrowego zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś pozostałe 2 osoby na czas określony, tj. do 30.09.2016 r.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Wszystkie osoby zostały zatrudnione w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *zarządzanie*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 136, (a więc stosunek ten nie jest mniejszy od obowiązującego maksimum 1 : 160 . określonego w § 17 cytowanego wyżej rozporządzenia) .Należy zauważyć iż *Uczelnie w terminie do dnia 1 października 2015 r. powinny dostosować minima kadrowe dla kierunków studiów prowadzonych w dniu wejścia w życie „nowego „ rozporządzenia z dnia 3.10.2014 roku do wymogów określonych w oraz § 17 ust. 1 pkt 8 i 9 – w którym stosunek ten określony jest na poziomie 1 :120)*

Zajęcia obsadzone są prawidłowo, zgodnie z obszarami wiedzy oraz doświadczeniem zawodowym reprezentowanymi przez nauczycieli akademickich. Dotyczy to zarówno nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego, jak i pozostałych. Zatem Uczelnia w pełni dostosowała się do uwag PKA z poprzedniej wizytacji.

Na ocenianym kierunku nie są prowadzone kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Ocena hospitowanych zajęć jest bardzo pozytywna. Prowadzący zajęcia umiejętnie łączyli treści teoretyczne z praktyką gospodarczą poprzez przykłady i krótkie zadania do rozwiązania

4.3).

Podstawowym celem polityki kadrowej Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu jest budowanie własnej kadry naukowo-dydaktycznej, zatrudnianej na pełnym etacie, dla której WSB stanowić będzie pierwsze i podstawowe miejsce pracy. Uczelnia prowadzi politykę kadrową sprzyjającą rozwojowi naukowemu kadry. Do działań Uczelni w tym zakresie należą m.in.:

- uwzględnienie działalności naukowo-badawczej w strategiach rozwoju Uczelni na lata 2009-2012 oraz 2013-2016,
- utworzenie wydziałowych struktur organizacyjnych mających w swych kompetencjach różne aspekty działalności naukowo-badawczej (katedry),
- tworzenie warunków do prezentowania wyników prowadzonych prac badawczo-naukowych,

- promowanie działalności naukowo-badawczej oraz nagradzanie jej efektów,
- zapewnienie systemu finansowania badań prowadzonych przez poszczególnych pracowników,
- ustalenie katalogu obowiązków etatowych pracowników naukowo-dydaktycznych w sferze działalności naukowo-badawczej,
- uwzględnianie awansów naukowych w corocznie tworzonej Naukowej Liście Rankingowej,
- system stypendiów doktorskich i habilitacyjnych ze środków własnych oraz system stypendiów doktorskich i habilitacyjnych i staży krajowych i zagranicznych finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Dokonania nauczycieli akademickich w dziedzinie rozwoju naukowego, dydaktyki i zadań organizacyjnych są opisywane w wypełnianym przez nich kwestionariuszu wykładowcy. Pracownicy naukowcy, naukowo-dydaktyczni i dydaktyczni podlegają okresowej ocenie, której zasady określa Regulamin oceny pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, i dydaktycznych i bibliotekarzy dyplomowanych Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.

Przy ustalaniu obciążeń nauczycieli akademickich brany jest pod uwagę dorobek naukowy, doświadczenie praktyczne związane z kierunkiem i prowadzonym przedmiotem, a także wypełnienie pensum i ocenę studentów, dotyczącą jakości i atrakcyjności prowadzonych zajęć. Kwestie te są przedmiotem dyskusji i analiz w gronie zespołu dziekańskiego przy ustalaniu obsady zajęć i seminariów.

Istotnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest prowadzenie przez Uczelnię właściwej polityki kadrowej, w tym właściwy dobór nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na ocenianym kierunku studiów.

Przy doborze kadry stosuje się procedurę konkursową jako formę poszukiwania i zatrudniania kadry na pierwszym etapie. Kadra Wydziału Finansów i Bankowości obejmuje doświadczonych praktyków i ekspertów z dziedzin ekonomii, marketingu, finansów i rachunkowości, prawa, logistyki, zarządzania itp.

Uczelnia przykłada należyłą wagę do rozwoju naukowego kadry, jak i ich kompetencji dydaktycznych wprowadzając szereg rozwiązań wspomagających ten rozwój (por. również niżej – spotkanie Zespołu Oceniającego z nauczycielami akademickimi). Zespół Oceniający szczególnie wysoko ocenia działalność Władz Uczelni i wizytowanej jednostki w zakresie wspomagania naukowego rozwoju kadry. Choć kształcenie na II stopniu odbywa się w ramach profilu praktycznego, to Uczelnia wspomaga i stymuluje badania naukowe, które – z jednej strony są wykorzystywane w procesie kształcenia, z drugiej strony podnoszą status naukowy pracowników Szkoły (por. dalej p. 6). O zakresie wspomagania finansowego tego rozwoju świadczy znacząca liczba osób uczestniczących w konferencjach naukowych. Owocują one publikacjami zarówno w formie artykułów jak i monografii. Ich wydawanie także jest finansowane ze środków Uczelni. W ostatnich trzech latach 2 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku uzyskało stopień doktora i jeden tytuł profesora.

Spotkanie z kadrami było wspólne dla nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku *logistyka* oraz na kierunku *zarządzanie*, co pozwoliło Zespołowi Oceniającemu uzyskać szerszą wiedzę na temat procesu dydaktycznego i kierunków rozwoju Uczelni w kontekście jej misji i strategii, a także zagadnień bezpośrednio związanych z polityką kadrową i rozwojem kadry.

Spotkanie rozpoczęła przewodnicząca Zespołu Oceniającego od przedstawienia członków Zespołu oraz jego zadań. Dyskusja toczyła się wokół trzech zagadnień: nazwa Uczelni w kontekście rozszerzającej się oferty kształcenia Szkoły na kierunki okołobiznesowe, ale także na te, zupełnie nie związane z koncepcją dotychczasowego kształcenia w ramach WSB; rozwój Uczelni a niż demograficzny; jakość kandydata.

W odniesieniu do pierwszej kwestii nauczyciele akademicy uważają zmianę nazwy za dość ryzykowne przedsięwzięcie. Rozwój kierunków niebiznesowych, nakreślony w Strategii Uczelni i budowanie nowego wizerunku Uczelni jest procesem długofalowym. W chwili obecnej, zdaniem nauczycieli akademickich, zmiana nazwy Uczelni może przynieść więcej strat niż korzyści. Nazwa Uczelni jest bardzo już zakorzeniona w środowiskach jej interesariuszy.

Nauczyciele akademicy widzą zagrożenia związane z niżem demograficznym, uważają jednak, że kurs na praktyczność jest tym wyróżnikiem Uczelni, który daje absolwentowi większe szanse na rynku pracy. Ważną sprawą jest również atmosfera współpracy nauczyciela akademickiego ze studentem, która w Szkole opiera się na budowaniu zaufania i wzajemnej lojalności. To owocuje zaangażowaniem studenta i autentyczną z nim współpracą. Zadowolenie studentów i absolwentów powoduje, że polecają Uczelnię kolejnym kandydatom. Podkreślano także, że pewne rozwiązania przyjęte w procesie kształcenia oparte są na wzorcach Uczelni amerykańskich, z którymi Szkoła od lat współpracuje.

Nauczyciele akademicy zwracali uwagę na szereg działań Uczelni wspomagających rozwój ich kompetencji zarówno naukowych, jak i dydaktycznych. W tym pierwszym obszarze jest finansowe wspomaganie udziału w konferencji, finansowanie publikacji etc., zwłaszcza w zakresie tych badań, które są związane ze strategią Szkoły. Decyzje wspomagające rozwój naukowy pracowników leżą w gestii prodziekana ds. spraw nauki. W drugim obszarze nauczyciele akademicy podkreślali wsparcie metodyczne jakie uzyskują dzięki funkcjonowaniu Zakładu metodyki nauczania organizującego kursy, szkolenia i warsztaty.

W kontekście jakości kandydata podkreślano ciągle jeszcze słabe ich przygotowanie matematyczne. Wskazywano jednocześnie na działania Uczelni idące w kierunku rozszerzenia liczby godzin z tzw. przedmiotów ilościowych, a z matematyki w szczególności. Daje to możliwość wyrównywania różnic w przygotowaniu kandydatów, a praca w grupach pozwala na większą aktywność studenta i zrozumienie konieczności korzystania z narzędzi ilościowych w wielu obszarach pracy zawodowej. Należy podkreślić, że na rozszerzenie zajęć z matematyki i statystyki Uczelnia pozyskuje środki ze specjalnych projektów unijnych (Projekt: Kluczowe kompetencje absolwenta).

W stosunku do roku 2008, w którym odbyła się druga ocena jakości kształcenia na kierunku *zarządzanie*, nastąpiły duże zmiany w składzie tego minimum, bowiem tylko 3 osoby (1 samodzielny nauczyciel akademicki oraz 2 doktorzy), to nauczyciele akademicy, którzy tworzyli to minimum w roku 2008. Zmiany te były związane z nabyciem przez Uczelnię uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego – ocena w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji naukowych oraz zawodowych osób prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku w pełni umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Na kierunku zajęcia prowadzi 175 osób, z tego 14 osób zaliczonych do minimum kadrowego. Specjalności naukowe pracowników pokrywają wszystkie dyscypliny naukowe, w których usytuowane są efekty kształcenia na poziomie kierunku i przedmiotu. Także doświadczenie zawodowe pracowników jest związane z umiejętnościami wskazanymi w efektach kształcenia

4.2) Zespół Oceniający zaliczył na studiach I i II stopnia wszystkie przedstawione do minimum kadrowego osoby, tj. 7 pracowników samodzielnych i 6 adiunktów. Ponadto

na studiach I stopnia do minimum kadrowego zaliczona została 1 osoba (doktor). Tylko jedna osoba pełniąca funkcje menadżerskie (doktor) zaliczona została do minimum kadrowego na podstawie doświadczenia zawodowego, pozostałe na podstawie dorobku naukowego z uwzględnieniem dorobku zawodowego .

Dorobek naukowy kadry tworzącej minimum kadrowe, a także pozostałych pracowników prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku i jej kwalifikacje dydaktyczne są adekwatne do realizowanych efektów kształcenia. Specjalności naukowe (dyscyplina ekonomia, nauki o zarządzaniu oraz finanse) w pełni pokrywają ofertę programową. Prowadzący zajęcia posiadają doświadczenie zawodowe związane z efektami kształcenia realizowanymi w ramach prowadzonego przedmiotu.

4.3) Podstawowym celem polityki kadrowej Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu jest budowanie własnej kadry naukowo-dydaktycznej, zatrudnianej na pełnym etacie, dla której WSB stanowić będzie pierwsze i podstawowe miejsce pracy. Uczelnia przykłada należyta wagę do rozwoju naukowego kadry, jak i ich kompetencji dydaktycznych wprowadzając szereg rozwiązań wspomagających oba te obszary rozwoju.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Zajęcia na ocenianym kierunku studiów odbywają się w pięciu budynkach należących do Uczelni lub przez nią wynajmowanych o powierzchni ponad 12 200 m².

Zajęcia odbywają się w salach dydaktycznych, na które składa się: 7 auli (od 110 do 454 miejsc), 69 sal wykładowych (d 35 do 90 miejsc), 14 sal komputerowych, 3 sale lektoratowe (po 16 miejsc).

Sale wykładowe są dobrze wyposażone, w większości znajduje się sprzęt audiowizualny, który wykorzystywany jest do wyświetlania prezentacji oraz dodatkowo, w większych salach wykładowych znajduje się nagłośnienie.

Infrastruktura dydaktyczna Uczelni prezentuje bardzo dobry poziom. Studenci potwierdzili, że nie zdarzyła się sytuacja, w której w sali wykładowej byłaby zbyt mała liczba miejsc w stosunku do liczby zapisanych na zajęcia studentów. Studenci zawsze mają miejsce siedzące. Stan techniczny budynków jako dobry i pozwalający w pełni na realizację procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Uczelnia zadbała również o dostęp dla studentów do Internetu bezprzewodowego. Studenci pozytywnie ocenili jego działanie. Uczelnia ponadto udostępniła studentom w czytelni kilka stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, z których mogą korzystać podczas przerw między zajęciami (por. niżej). Niedostatkiem bazy dydaktycznej, biorąc pod uwagę wizytowany kierunek studiów, jest brak specjalistycznych programów komputerowych niezbędnych w przyszłej pracy zawodowej, takich jak SAP czy Statistica. Studenci uznali to za istotny niedostatek programu studiów, ponieważ nie mogą zapoznać się z praktycznym działaniem tych pakietów.

Biblioteka WSB w Poznaniu jest biblioteką skomputeryzowaną. Dysponuje 17 stanowiskami komputerowymi, w tym 8 jest dostępnych dla czytelników. Jej łączna powierzchnia wynosi ok. 270 m². W skład Biblioteki wchodzi czytelnia, salka komputerowa, pomieszczenia biurowe dla pracowników, pomieszczenia socjalne oraz magazyn podręczników i czasopism. Księgozbiór liczy ponad 50 tys. woluminów.

Tematyka zbiorów Biblioteki obejmuje takie dziedziny jak: finanse i rachunkowość, bankowość, podatki, ubezpieczenia, ekonomia, prawo, *zarządzanie*, *zarządzanie* kadrami, marketing, logistyka, historia gospodarcza, public relations, europeistyka, socjologia, psychologia, matematyka, statystyka oraz informatyka.

Trzon zbiorów stanowią książki. Obok nich gromadzone są dokumenty na innych nośnikach: CD-ROM-ach i płytach DVD. Zapewniony jest dostęp do baz danych takich, jak: Wirtualna Biblioteka Nauki, Pro Quest ABI/Inform, System informacji prawnej LEX OMEGA, Vademecum Głównego Księgowego, Serwis HR, Infor Lex Biblioteka, EMIS, IBUK, Ebsco, Elsevier, Springer Link, Web of Knowledge, Czasopismo Nature, Czasopismo Science, Scopus.

Zespół Oceniający uznaje zbiory biblioteczne za wystarczające. Potwierdzili to także studenci. W ich opinii Biblioteka jest dobrze zaopatrzona w wymaganą na ocenianym kierunku literaturę. Studenci przygotowujący pracę dyplomową potwierdzili, że większość źródeł mogą znaleźć w bibliotece Uczelni. System informatyczno-biblioteczny umożliwia łatwe wyszukiwanie niezbędnych pozycji. Studenci zostali przeszkoleni z jego korzystania, dlatego bardzo dobrze radzą sobie z jego obsługą. Godziny otwarcia Biblioteki są dostosowane do potrzeb studentów, chcących z niej skorzystać także w czasie zjazdów. Studenci pozytywnie odnieśli się do pracy pracowników biblioteki, którzy chętnie świadczą im pomoc w wyszukiwaniu odpowiednich pozycji.

Studenci ocenili, że liczba miejsc w czytelni jest dla nich wystarczająca, a miejsca przeznaczone na czytelnię, w ich ocenie, dostosowane jest do pracy wymagającej skupienia.

Ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne jest pozytywna.

Studenci podkreślili, że Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne. Ze względu na specyfikę studiów wachlarz instytucji, w których studenci odbywają praktyki jest bardzo szeroki. Są to głównie przedsiębiorstwa duże, średnie i małe, banki, urzędy administracji publicznej. Studenci obecni na spotkaniu potwierdzili, że pracownicy Biura Karier, bądź Dziekan Wydziału, dokładnie analizują prawidłowość doboru miejsc odbywania praktyki przez studenta przez wystawienie skierowania lub, w przypadku gdy skierowanie nie było wymagane, poprzez weryfikację dokumentów przedłożonych przez studenta po zakończeniu praktyki.

Budynki, w których odbywają się zajęcia na ocenianym kierunku są tylko częściowo dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Nie wszędzie znajduje się winda umożliwiającej studentom niepełnosprawnym ruchowo dotarcie na każdy poziom budynku. W budynku Uczelni brak jest toalety dostosowanej do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

W dwóch budynkach są podjazdy i windy umożliwiające osobom niepełnosprawnym uczestniczenie w zajęciach dydaktycznych, jak i dostęp do działów dziekanatu i wybranych działów Uczelni.

Podsumowując, przystosowanie infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych należy ocenić jako niewystarczające. Niemniej jednak podkreślić należy, że Uczelnia w miarę swoich możliwości stara się organizacyjnie ułatwić osobom niepełnosprawnym studiowanie.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Infrastruktura, którą dysponuje jednostka generalnie umożliwia realizację procesu kształcenia i spełnia oczekiwania studentów. Sale dydaktyczne i ich wyposażenie nie budzą żadnych zastrzeżeń. Studenci pozytywnie ocenili jakość bezprzewodowego dostępu do internetu. Pozytywnie także ocenione zostały przez Zespół Oceniający zbiory i działalność Biblioteki. Zalecić jednak należy niezwłoczny zakup specjalistycznego oprogramowania.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2013 r. WFiB przyznano kategorię naukową B - załącznik do Komunikatu MNiSW z dnia 4 lipca 2014 r. o przyznanych kategoriach naukowych jednostkom naukowym - poz. 900 (Dziennik Urzędowy MNiSW z dnia 9 lipca 2014 r., poz. 38). Fakt ten potwierdza uznanie dorobku naukowego WFiB za lata 2009-2012.

Konsekwencją tego było przyznanie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego WFiB dotacji podmiotowej na działalność statutową (utrzymanie potencjału badawczego) w 2014 r. w wysokości 198 970 zł. (Decyzja MNiSW Nr 27090/E-534/S/2015 z dnia 25 lutego 2014r.).

W strukturze organizacyjnej pionu nauki WFiB utworzono dwa instytuty naukowe: Instytut Nauk Ekonomicznych (INE) i Instytut Finansów i Bankowości (IFiB).

W badaniach podstawowych szczególnie priorytet ma podejście interdyscyplinarne i porównawcze.

Działalność naukowa WFiB jest finansowana przede wszystkim ze środków własnych WSB w Poznaniu (254 735 zł na rok akademicki 2013/2014) oraz z dotacji przyznawanych przez MNiSW.

Nauczyciele akademicki ocenianego kierunku prowadzą indywidualne lub zespołowe projekty badawcze realizowane w trybie instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, prezentują swoje osiągnięcia naukowe uczestnicząc w międzynarodowych i krajowych konferencjach lub seminariach naukowych, podczas których wygłaszają referaty tematycznie związane z prowadzonymi badaniami naukowymi. Dodatkowym efektem są publikacje w postaci artykułów publikowanych w punktowanych czasopismach lub rozdziałów w monografiach.

W latach 2008-2013 nauczyciele akademicki ocenianego kierunku realizowali 3 indywidualne projekty badawcze oraz 3 projekty zespołowe w tym 2 finansowane przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki (IFV). Były to projekty „Integrated Talent Management - Challenge and Future for Organizations In Visegrad Countries”; „Innovative Entrepreneurship Education - Necessary Precondition for Future Prosperity of V4 Region”; „Zarządzanie własnością intelektualną jako determinant tworzenia trwałej przewagi konkurencyjnej organizacji”.

Projekty indywidualne były następujące: „Możliwości wykorzystania alternatywnych metod rozstrzygania sporów gospodarczych”; „Zarządzanie potencjałem społecznym (kapitałem ludzkim) organizacji poprzez zarządzanie kompetencjami pracowników”; „Zarządzanie talentami - koncepcja zarządzania kapitałem ludzkim współczesnych organizacji”.

Obecnie realizowany jest jeden projekt pt. „Model motywowania utalentowanego pracownika w oparciu o dominujący typ osiągnięcia celów (AchievementGoalTheory)”.

W wyniku badań prowadzonych w ramach w/w projektów powstało wiele referatów (w tym także w językach obcych) konferencyjnych opublikowanych w formie artykułów. Powstały także monografie, których współautorami byli pracownicy wizytowanego kierunku. W sumie w latach 2008-2012 w wyniku badań naukowych prowadzonych przez pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku opublikowanych zostało ponad 20 artykułów, 4 monografie i rozdziały w monografiach (w języku obcym). Pracownicy wizytowanego kierunku w latach 2010-2014 wzięli udział z referatami w kilkunastu konferencjach naukowych.

Biorąc pod uwagę szeroki zakres badań naukowych prowadzonych przez pracowników wizytowanego kierunku ich wpływ na realizację efektów kształcenia trudno przecenić.

Z rozmów przeprowadzonych z nauczycielami akademickimi realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku wynika, że rezultaty prowadzonych badań uzupełniają treści przekazywane na wykładach, stanowią bazę przygotowania studiów przypadku wykorzystywanych na ćwiczeniach, stanowią podstawę do utworzenia nowych przedmiotów oraz przekładają się na ofertę tematyki seminariów dyplomowych i magisterskich.

Wśród wielu przykładów przekładania się realizowanych badań na realizację procesu dydaktycznego można wymienić m.in. następujące:

- wzbogacenie treści wykładanych na przedmiotach anglojęzycznych na specjalności International Business, tj. International Strategy and Business Operations oraz International Business Environment,
- przygotowanie oferty seminarium magisterskiego o nazwie Biznes i finanse międzynarodowe,
- wprowadzenie przedmiotu specjalnościowego „Alternatywne rozstrzygnięcie sporów gospodarczych” dla specjalności *Zarządzanie przedsiębiorstwem*,
- przygotowanie oferty seminaryjnej obejmującej zagadnienia związane z mediacjami i arbitrażem, w praktyce gospodarczej, kompetencjami menadżerów i zarządzania talentami,
- opracowania studiów przypadku wykorzystywanych na przedmiocie *Zarządzanie kapitałem ludzkim* (szczególnie w obszarze rekrutacji i oceny pracowników opartych na kompetencjach),
- przygotowanie ćwiczeń praktycznych na przedmiotach specjalnościowych tj. Metody zarządzania zasobami ludzkimi i Psychologia procesów kadrowych,
- opracowania programu dla przedmiotu specjalnościowego *Zarządzanie talentami*,
- przygotowanie oferty seminaryjnej zatytułowanej Człowiek w organizacji.

Jak wspomniano wyżej, prowadzone badania przekładają się także na tematykę prac dyplomowych. Z analizy tematyki prac dyplomowych przeglądanych przez Zespół Oceniający wynika, że można tutaj wymienić bardzo wiele tytułów, np. „Wpływ kompetencji menedżerskich na sprawne i skuteczne zarządzanie organizacją na przykładzie menedżerów z województwa wielkopolskiego”, „Proces podejmowania decyzji jako czynnik determinujący skuteczne funkcjonowanie organizacji”, „Zarządzanie talentami jako istotny element rozwoju kapitału intelektualnego w organizacji”, „Wyzwania wobec współczesnego menadżera w zarządzaniu wielokulturowością w organizacji”, „Płeć jako czynnik różnicujący realizowany styl kierowania”, „Ocena skuteczności metody assessmentcenter jako narzędzia selekcji pracowników”, „Błędy rekrutacji jako czynnik wpływający na fluktuację kadr wśród przedstawicieli handlowych”, „Rozwój kompetencji wśród pracowników działu sprzedaży”.

Powiązania tematyki i zakres badań naukowych z działalnością dydaktyczną pracowników kierunku *zarządzanie* oraz wykorzystanie wyników badań w procesie dydaktycznym zasługuje na wyróżnienie. Jest to tym bardziej godne podkreślenia, że profil kształcenia na II stopniu studiów jest profilem praktycznym. Prowadzący zajęcia dostrzegają jednak istotną rolę wzbogacania wiedzy studentów w kształtowaniu ich umiejętności praktycznych.

Należy żałować, że nie udało się w pełni zaangażować studentów do prac badawczych. Jest to przede wszystkim wynikiem specyfiki studiów niestacjonarnych, przeważających jeśli chodzi o liczbę studentów na wizytowanym kierunku. Promotorzy prac i projektów dyplomowych pośrednio włączają jednak dyplomantów w proces realizacji projektów badawczych poprzez oferowanie im tematów prac, w których podejmowane są cząstkowe zadania badawcze składające się na określony projekt badawczy. Inicjatywa w tym zakresie należy do promotorów prac dyplomowych.

Podkreślić należy działalność kół naukowych działających w wizytowanej Jednostce. Uczestnicy kół naukowych biorą udział w konferencjach, warsztatach i szkoleniach (np. Konferencja „Profesjonalny Inwestor 2013 & VSA Day,” organizator SA TRADER Inwestor Practice Day Listopad 2013 udział 2 studentów członków kół naukowych Rookies i Makromaniacy).

Zwraca także uwagę międzynarodowa współpraca w sferze naukowej nawiązywana przez nauczycieli akademickich wizytowanego kierunku w sposób instytucjonalny i pozainstytucjonalny (w miarę indywidualnych lub zespołowych potrzeb badawczych) głównie z zagranicznymi szkołami wyższymi - ich wydziałami i katedrami lub zakładami.

Zakres tej współpracy dotyczy prowadzenia wspólnych badań, współorganizowania i udziału w konferencjach naukowych oraz publikacji w monografiach i czasopismach naukowych.

Wśród przykładów tej współpracy można wymienić następujące instytucje:

- Faculty of Economics University of West Bohemia in Plzen (CZ), SzentIstván University, Gödöllő (HU), Faculty of Management University of Presov in Presov (SK), Faculty of Economics and Management Slovak University of Agriculture in Nitra (SK) - w ramach wspomnianego wyżej, zakończonego w 2013 r. międzynarodowego projektu badawczego „Integrated Talent Management - Challenge and Future for Organizations in Visegrad Countries (nr 21220142), finansowanego przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki;
- University of West Bohemia - Plzen (CZ), Slovak University of Agriculture in Nitra (SK), SzentIstván University, Gödöllő (HU) i State School of Higher Education in Oświęcim (PL) w ramach realizowanego w latach 2014-2016 wymienionego wyżej międzynarodowego projektu badawczego „Innovative Entrepreneurship Education - Necessary Precondition for Future Prosperity of V4 Region (nr (31410020) finansowanego przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki;
- Autonomiczny Uniwersytet w Barcelonie - Bellaterra Barcelona (Hiszpania) w celu opracowania i publikacji wspólnych artykułów naukowych - opracowano 3 referaty konferencyjne na konferencje międzynarodowe (1 artykuł opublikowany, 1 artykuł zaakceptowany do druku).

Także w ramach współpracy międzynarodowej współorganizowane są konferencje z obszaru zarządzania, zarządzania zasobami ludzkimi (*zarządzanie talentami, zarządzanie kompetencjami*), komunikacji społecznej w zarządzaniu.

Nauczyciele akademicy czynią także starania o granty NCBiR dotyczące współpracy badawczej ze wskazanymi krajami. Aplikowano o dwa granty we współpracy z SINTEF Technology and Society (Norwegia) oraz z NationalTaipeiUniversity (Tajwan).

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Powiązania tematyki i zakresu badań naukowych z działalnością dydaktyczną pracowników kierunku *zarządzanie* oraz wykorzystanie wyników badań w procesie dydaktycznym zasługuje na wyróżnienie. Jest to tym bardziej godne podkreślenia, że profil kształcenia na studiach II stopnia jest profilem praktycznym. Prowadzący zajęcia dostrzegają jednak istotną rolę wzbogacania wiedzy studentów w kształtowaniu ich umiejętności praktycznych.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Zasady rekrutacji na rok akademicki 2014/2015 określa uchwała nr 87/2013 Konwentu Wyższej szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 31 maja 2013 roku w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2014/2015 Przedstawiona została również uchwała Konwentu WSM nr 49/2014 z dnia 17 kwietnia 2014 roku, która określa zasady rekrutacji na rok akademicki 2015/2016. Zatem Uczelnia przestrzega terminów dotyczących określenia dla kandydatów warunków rekrutacji, uchwały te wskazują Komisje, które przeprowadzają rekrutację, w tym Komisję odwoławczą, dokumenty, które obowiązują przy ubieganiu się o przyjęcie na studia I i II stopnia, a także postępowanie rekrutacyjne. Określono szczegółowo warunki przyjęć dla cudzoziemców zaś limit miejsc na poszczególne kierunki studiów określa Konwent. Uczelnia w uchwale tej nie określa szczegółowych

warunków przyjęć na studiach I i II stopnia. Generalnym warunkiem jest posiadanie świadectwa dojrzałości na studia I stopnia i dyplomu studiów wyższych I stopnia lub magisterskich na studia II stopnia. Uchwała przenosi kompetencje dla dziekana w zakresie uszczegółowienia zasad rekrutacji. Zasady te można odnaleźć w uchwale Rady Wydziału nr 2/ r w/2013 z dnia 13.03.2013 .O przyjęciu na studia I stopnia decyduje kolejność zgłoszeń. Na studiach II stopnia obowiązuje ukończenie kierunku określonego w Zarządzeniu dziekana W przypadku ukończenia innego kierunku o przyjęciu decyduje przewodniczący wydziałowej komisji rekrutacyjnej. Zarządzenie Dziekana nr 1/2013 z dnia 25 marca 2013 określa szczegółowe warunki rekrutacji na studia II stopnia. Studia II stopnia na kierunku *zarządzanie* mogą podjąć bez obowiązkowego uzupełniania różnic programowych absolwenci kierunków Finanse i rachunkowość, *zarządzanie*, ekonomia, informatyka i ekonometria, MSG Zdaniem Zespołu oceniającego zarządzenie to powinno zostać zmodyfikowane, gdyż Krajowe Ramy Kwalifikacji dają możliwość budowania kierunków o innych nazwach, a być może spełniających kryteria podjęcia studiów na II stopniu z uwagi na zdobytą wiedzę i umiejętności. Zatem warto określić warunki rekrutacji z uwzględnieniem efektów kształcenia które są niezbędne dla realizacji efektów określonych dla studiów II stopnia.

Kandydaci, którzy na studiach pierwszego stopnia ukończyli kierunki nieekonomiczne podpisują Kartę różnic programowych, która określa przedmioty wyrównawcze umożliwiające im realizację programu studiów dla kierunku *zarządzanie* na studiach drugiego stopnia. Przedmiotami wyrównawczymi na tym kierunku są: - Podstawy ekonomii, - Podstawy zarządzania, - Marketing, - Rachunkowość finansowa, - Zarządzanie kapitałem ludzkim, - Finanse przedsiębiorstw. Przedmioty te są realizowane na pierwszym roku studiów. Warunki rekrutacji nie zawierają zasad dyskryminujących określoną grupę kandydatów Warunki rekrutacji uwzględniają możliwości potencjału kadrowego i infrastruktury dydaktycznej.

7.2)

Uczelnia skutecznie wdrożyła system przyznawania punktów ECTS. Studenci nie są jednak świadomi do czego w rzeczywistości służą punkty. Uważają oni, że liczba punktów ECTS przyznawana za zaliczenie konkretnego kursu, zależy od tzw. „ważności” przedmiotu lub prowadzącego zajęcia. Przyczyną tej niewiedzy jest brak polityki informacyjnej Uczelni skierowanej do studentów na temat systemu akumulacji i transferu punktów. Uczelnia nie przedstawiła też przykładów potwierdzających modyfikację sposobu przypisania punktów ECTS do konkretnych kursów. Negatywnie należy odnieść się do faktu, że Uczelnia nie prowadzi wśród studentów badań dotyczących ich opinii na temat prawidłowości przypisania punktów ECTS. W ankiecie oceny zajęć dydaktycznych brak jest pytania w przedmiocie ilości czasu pracy, jaki student poświęca w celu zaliczenia konkretnego kursu.

Każdy nauczyciel akademicki jest uprawniony do samodzielnego określenia zasad oceniania studentów oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia, które jednak muszą być zgodne z ogólnymi zasadami wynikającymi z Regulaminu Studiów. Studenci są informowani na pierwszych zajęciach o zakresie obowiązującego materiału oraz o formie i zasadach zaliczenia kursu. W opinii studentów prowadzący zajęcia przestrzegają przyjętych przez siebie kryteriów zaliczeń, które odnoszą się do przedstawionego na zajęciach materiału. W dalszej kolejności studenci potwierdzili, że egzaminy przeprowadzane na ocenianym kierunku pozwalają na weryfikację nie tylko zdobytej wiedzy, ale również umiejętności. Zdaniem studentów zawsze są oni oceniani obiektywnie, co zasługuje na ocenę pozytywną.

Po każdym egzaminie studenci mają możliwość wglądu do swojej pracy egzaminacyjnej, a prowadzący zajęcia na ich prośbę tłumaczą szczegółowo jakie błędy popełnili i co muszą zmienić w sposobie uczenia się, żeby zaliczyć egzamin w terminie poprawkowym. Studenci bardzo często korzystają z tej możliwości.

Podsumowując, należy stwierdzić, że system oceny osiągnięć studentów na ocenianym kierunku studiów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane.

7.3)

Uczelnia od wielu lat bierze udział w programie wymian studenckich oraz praktyk Erasmus. Uczelnia posiada porozumienia z europejskimi Uczelniami prowadzącymi studia na kierunku *zarządzanie*, w ramach których studenci wizytowanego kierunku mogą wyjechać. Są to głównie Uczelnie niemieckie. Studenci stacjonarni stosunkowo często korzystają z tych możliwości. W ostatnim roku akademickim siedmiu studentów ocenianego kierunku wyjechało za granicę, natomiast z innych Uczelni przyjechało 19 studentów, którzy mogli brać udział w zajęciach w ramach anglojęzycznej ścieżki kursów, co należy ocenić pozytywnie. Studenci niestacjonarni natomiast w ogóle nie są zainteresowani programem wymian. Przyczyną tego są zobowiązania zarówno zawodowe jak i rodzinne, które uniemożliwiają im wzięcie udziału w wymianie. Trzeba jednak podkreślić, że Uczelnia poprzez działalność Biura Współpracy z Zagranicą aktywnie promuje wśród studentów programy wymian. Na początku każdego roku akademickiego wszystkie grupy odbywają spotkanie informacyjne z pracownikiem Biura. Studenci mogą czerpać informacje na temat możliwości wyjazdów zagranicznych również z portalu extranet. Na pozytywną ocenę zasługuje fakt monitorowania przez Biuro satysfakcji studentów wyjeżdżających za granicę, co umożliwia weryfikację zawartych dotychczas umów. Studenci wracający z wymiany są zawsze proszeni o swoją opinię oraz relację na spotkaniu ze studentami pierwszego roku.

Uczelnia w kontekście studenckich wymian międzynarodowych, wprowadziła przejrzyste kryteria rekrutacji. Kandydat w postępowaniu rekrutacyjnym może łącznie osiągnąć 100. Najwyżej punktowany jest wynik z testu sprawdzającego zdolności językowe, za który student może otrzymać 50 punktów. W dalszej kolejności jest rozmowa rekrutacyjna (20 pkt.) oraz średnia ocen za ostatni rok studiów (30 pkt.). Studenci, którzy zajmują najwyższe miejsca na liście rankingowej mają pierwszeństwo przy wyborze Uczelni zagranicznej.

Na pozytywną ocenę zasługuje elastyczne podejście Uczelni do różnic programowych, które mogą pojawić się w związku z wyjazdem studenta za granicę. Dziekan Wydziału, w przypadku gdy student nie zdoła zaliczyć wszystkich przedmiotów wymienionych w *learning agreemnet*, umożliwia ich zaliczenie w indywidualnym porozumieniu z prowadzącym zajęcia. Ponadto, nie zdarzyła się sytuacja, w której student, który wyjechał za granicę musiałby przedłużyć z tego powodu swoje studia. Co ważne, Uczelnia zwalnia całkowicie z opłat za studia studentów, którzy zostali zakwalifikowani do programu wymian, co należy ocenić wyróżniająco.

Studenci WSB mają też możliwość skorzystania z licznych projektów międzynarodowych organizowanych przez Biuro Współpracy z Zagranicą są to m. in. szkoły letnie, seminaria czy bezpłatne kursy językowe. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym podkreślili swoje zadowolenie ze współpracy z Biurem.

Studenci na ocenianym kierunku mieli możliwości wyboru języka obcego jak również poziomu zaawansowania. Podkreślili oni, że są zadowoleni z poziomu kształcenia języków obcych na WSB.

Uczelnia nie prowadzi studenckich wymian z Uczelniami krajowymi.

Władze Wydziału Finansów i Bankowości a także całe środowisko akademickie dużą wagę przykładają do współpracy międzynarodowej w zakresie tworzenia koncepcji kształcenia i odpowiednio do nich formułowania efektów kształcenia. Także szereg rozwiązań organizacyjnych procesu kształcenia (metodycy kształcenia) zaczerpnięto z doświadczeń Uczelni zagranicznych. Jest to przede wszystkim Uczelnia amerykańska Franklin University Columbus. Współpraca z tą Uczelnią w latach 2013/2014 dotyczyła rozwoju metod e-learningowych i doskonalenia procesów formułowania efektów kształcenia, zaś współpraca z

University of Akureyri, Islandia, polegała na tworzeniu dla 2 kierunków studiów podyplomowych; wymianie doświadczeń w kształceniu na odległość.

Profesorowie z Uczelni i instytucji zagranicznych prowadzą także zajęcia, na wizytowanym kierunku. W ostatnim okresie byli to profesorowie z Niemiec i z USA.

W roku akademickim 2013/14 tylko (Developing ManagerialSkills) był w całości prowadzony przez prof. Bernta Mayera z Niemiec. Profesor B.Mayer był również zaangażowany w prowadzenie części zajęć z przedmiotu Organizational Change. Innym przedmiotem, w którego współprowadzenie był zaangażowany wykładowca z zagranicy (prof. David Arnesen z USA) był International Management.

Na kierunku *zarządzanie* oferowana jest także specjalność International business, realizowana w języku angielskim.

Zainteresowanie tego typu ofertą jest stosunkowo niewielkie. Studenci uczestniczący w tego typu zajęciach oceniają je pozytywnie.

7.4)

Z opinii studentów wynika, że prowadzący zajęcia odbywają zajęcia zgodnie z planem i są dla nich dostępni podczas konsultacji, jak również odpowiadają na wiadomości e-mail. Studenci obecni na spotkaniu potwierdzili, że prowadzący zajęcia mają wyznaczone w czasie zjazdów godziny konsultacji dla studentów. Studenci podnieśli jednak, że niekiedy zdarzają się sytuacje, w których konsultacje odbywają się poza siedzibą Uczelni w miejscach dodatkowego zatrudnienia nauczycieli akademickich, co według nich utrudnia im dostęp do prowadzącego zajęcia.

W odpowiedzi na pytanie potwierdzili, że często zdarza im się zdawać po kilka egzaminów w jednym dniu, co niekiedy jest dla nich dużym utrudnieniem. Zaleca się Uczelni takie rozplanowanie sesji egzaminacyjnej, które pozwoli uniknąć konieczności zdawania przez studentów więcej niż jednego egzaminu w jednym dniu. Mają oni możliwość wyboru promotora pracy dyplomowej. Określają oni też samodzielnie temat swojej pracy. Grupy seminaryjne na wizytowanym kierunku nie są liczne, nie przekraczają średnio 15 osób.

Studenci bardzo pozytywnie ocenili pracę sekretariatu ds. studenckich. Nie mają oni żadnych problemów z załatwieniem spraw administracyjnych. Przed sekretariatem zazwyczaj nie tworzą się kolejki. Potwierdzili, że mają łatwy dostęp do Dziekana Wydziału oraz Prodziekana ds. studenckich również poza wyznaczonymi godzinami przyjęć, co należy ocenić pozytywnie. Wyrazili swoją pozytywną ocenę dla pracy Prodziekana ds. studenckich, który pomimo licznych obowiązków znajduje czas na pomoc w indywidualnych sprawach studentów.

Studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym podkreślili, że bardzo często zdarza im się analizować sylabusy poszczególnych kursów, które zamieszczone są w dostępnym dla nich systemie extranet. Z ich analizy wynika, że zostały one opracowane w sposób rzetelny i jednocześnie przystępny. Znajdują w sylabusach kursów przede wszystkim informacje na temat efektów kształcenia oraz wymaganej literatury przedmiotu. W ocenie studentów informacja na temat efektów kształcenia nie jest jednak dla nich istotna. Pozytywnie należy odnieść się do umieszczenia w sylabusach szczegółowego opisu metod i sposobów weryfikacji efektów kształcenia, przez co studenci mają możliwość znalezienia istotnych dla nich informacji na temat wymagań egzaminacyjnych oraz samej formy egzaminu lub zaliczenia. W sylabusach znajdują się ponadto informacje na temat liczby i punktów przyznawanych za poszczególne aktywności studenta, które po zsumowaniu określają ocenę końcową. Podkreślić należy, że w opinii studentów, karty przedmiotów zostały przygotowane w sposób rzetelny i dokładny.

Uczelnia na ocenianym kierunku studiów wdrożyła dwa projekty mające na celu motywowanie studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia. Pierwszy z nich to program VIS (*Very Important Student*). Polega on na przyznawaniu studentom wyróżniającym

się wysoką średnią ocen lub w przypadku studentów pierwszego roku wysokimi wynikami maturalnymi, zwolnienia z opłaty czesnego. Drugim, jest program MAXIMUS, który polega na wprowadzeniu systemu zniżek dla studentów, którzy pomagają Uczelni w jej zarządzaniu poprzez identyfikację problemów studenckich i pomoc w ich rozwiązywaniu. Podsumowując, aktywność Uczelni na polu dodatkowego motywowania studentów jest wyróżniająca i zarazem skuteczna. Ponadto, mechanizmem motywującym studenta do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia jest stypendium rektora dla najlepszych studentów finansowane z budżetu państwa.

Warto jednak zauważyć, że Uczelnia przyznaje aż cztery rodzaje stypendium rektora dla najlepszych studentów. Są to stypendium rektora: za wysokie wyniki w nauce, kryterium jego uzyskania jest wysoka średnia ocen, za osiągnięcia naukowe, za osiągnięcia artystyczne oraz za osiągnięcia sportowe. Regulamin w sposób niewyczerpujący wymienia katalog przykładowych osiągnięć w odniesieniu do ostatnich trzech stypendiów, nie różnicując jednak ich wagi. W związku z tym, decyzja o zaliczeniu danego osiągnięcia pozostawiona została uznaniu odwoławczej komisji wydającej decyzje stypendialne. Może to doprowadzić do sytuacji, w której nawet jedno nieznaczące osiągnięcie naukowe, tj. jak udział w konferencji naukowej będzie uprawniał studenta do otrzymania stypendium rektora, nawet pomimo niskiej średniej ocen, co należy ocenić negatywnie.

System pomocy materialnej dla studentów reguluje na ocenianym kierunku zarządzenie Rektora WSB w Poznaniu nr 19/2013 z dnia 20 września 2013 r. w sprawie regulaminu przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów WSB. Akt ten określa zasady przyznawania każdego rodzaju świadczeń pomocy materialnej zagwarantowanej studentom przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci podkreślili, że świadczenia pomocy materialnej wypłacane są zawsze terminowo. Informacje na temat pomocy materialnej są publikowane w elektronicznej platformie - extranet. Pozytywnie pod względem organizacyjnym oceniona została praca pracownika dziekanatu zajmującego się przyznawaniem i wypłatą świadczeń pomocy materialnej studentom.

Kryteria przyznawania stypendiów: socjalnych, specjalnych dla osób niepełnosprawnych oraz zapomóg są sprecyzowane w Regulaminie i nie stwarzają problemów interpretacyjnych. Odmiennie wygląda sytuacja ze stypendium rektora dla najlepszych studentów, o czym była mowa powyżej.

Rektor i Dziekan na wniosek samorządu studenckiego przekazali swoje kompetencje do komisji stypendialnej oraz do odwoławczej komisji stypendialnej. Z analizy przykładowych decyzji stypendialnych wynika, że spełniają one wszystkie wymagania formalne stawiane przez art. 107 Kodeksu postępowania administracyjnego, w tym szczegółowe uzasadnienie decyzji oraz pouczenie o możliwości wniesienia odwołania, co należy ocenić pozytywnie. Należy jednak zwrócić uwagę, że z analizy decyzji wydanej przez Odwoławczą Komisję Stypendialną wskutek złożenia przez studenta wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy wynika, że w uzasadnieniu brak jest odniesienia się do zarzutów podniesionych przez studenta. Uzasadnienie decyzji wydanej po ponownym rozpatrzeniu sprawy było powtórzeniem uzasadnienia decyzji wydanej w pierwszej instancji. Samorząd studencki WSB wyraził na piśmie swoją pozytywną opinię w przedmiocie wprowadzenia Regulaminu przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej, co wskazuje na odpowiednią rolę Samorządu na Uczelni. Relacja przedstawicieli samorządu potwierdza, że podział dotacji na fundusz pomocy materialnej, ustalenie wysokości stawek stypendiów oraz ustalenie wysokości miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka rodziny studenta uprawniającego do otrzymania stypendium socjalnego, następuje w porozumieniu z właściwym organem samorządu studenckiego. Porozumienia te są odpowiednio dokumentowane, co należy ocenić pozytywnie.

System pobierania opłat od studentów na wizytowanej Uczelni określa Regulamin opłat dla studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia WSB w Poznaniu będący załącznikiem do umowy o świadczenie usług edukacyjnych. Uczelnia gwarantuje studentom

niezmiennosc czesnego ustalonego w Regulaminie przez caly okres studiow, co nalezy ocenic pozytywnie. Ponadto Uczelnia nie pobiera od studentow dodatkowych oplac zabronionych przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyzszy.

Wizytowana Uczelnia, jako Uczelnia niepubliczna będac do tego uprawniona, nie pobiera dodatkowych oplac administracyjnych nieprzewidzianych przez ustawę bądż rozporządzenia. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym PKA potwierdzili, że poza czesnym nie ponoszą oni dodatkowych kosztów związanych ze studiowaniem na ocenianym kierunku, co nalezy ocenic pozytywnie.

Warunki studiowania w WSB określa każdorazowo umowa określająca warunki odpłatności za studia. Umowa określa ponadto prawa i obowiązki studenta. Wzorzec umowy nie zawiera klauzul analogicznych do uznanych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone, co nalezy ocenic pozytywnie.

W Uczelni działa samorząd studencki, którego struktury i zasady działania określa wewnętrzny regulamin. Samorząd studencki posiada własny przyznany przez Uczelnię budżet. W opinii przedstawicieli samorządu wysokość przyznanych na działalność studencką środków jest wystarczająca w stosunku do jej skali.

Na pytanie o ocenę własnej aktywności wśród studentów przedstawiciele samorządu stwierdzili, że jest ona znaczna. W szczególności samorząd studencki angażuje się w projekty o charakterze integracyjnym. Przedstawiciele samorządu studenckiego ocenili współpracę z władzami Uczelni jako bardzo dobrą i prowadzącą w większości przypadków do porozumienia, co nalezy dobrze ocenic. Uczelnia zadbała o przyznanie dla samorządu studenckiego siedziby w budynku Uczelni.

Z relacji studentów podczas spotkania z zespołem wizytującym PKA wynika, że są oni zadowoleni z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Zarówno studenci jak i przedstawiciele samorządu studenckiego potwierdzili, że mają możliwość przedstawiania władzom Uczelni swojego stanowiska w sprawach studenckich. Każdy student może zwrócić się ze swoją indywidualną sprawą do Dziekana. Wnioski, jeśli są racjonalnie uargumentowane, spotykają się z odpowiednią reakcją władz Uczelni, co zasługuje na pozytywną ocenę.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA, studenci jako mocne strony procesu kształcenia wskazywali przede wszystkim obiektywne kryteria oceniania, dostępność prowadzących zajęcia, sprawną pracę jednostek administracyjnych oraz różnorodność form prowadzonych zajęć. Wśród słabszych stron studenci podkreślili wysokość świadczeń stypendialnych oraz brak dostępu do specjalistycznych programów komputerowych oraz związanych z nauką ich obsługi, zajęć przeprowadzanych przy komputerach.

W części VII raportu PKA z wizytacji programowej przeprowadzonej na kierunku *zarządzanie* WSB w Poznaniu w dniach 20-21 września 2008 r. zespół dokonał oceny spraw studenckich. Do najważniejszych zastrzeżeń, jakie zespół wizytujący zawarł w tej części raportu należały jedynie nieprawidłowości w kryteriach przyznawania zwiększenia stypendium socjalnego. Obecnie zapisy regulaminu sformułowane są w sposób prawidłowy. Podsumowując nalezy stwierdzic, że wizytowana Uczelnia odnośnie spraw studenckich wyciągnęła wnioski z poprzedniej wizytacji programowej i rozwiązała większość problemów zgłaszanych przez studentów, co nalezy ocenic pozytywnie.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego – ocena w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Wewnętrzne regulacje dotyczące rekrutacji na studia nie zawierają rozwiązań dyskryminujących określoną grupę kandydatów.

7.2) Uczelnia wprowadziła jednolity systemu oceny studentów. W opinii studentów są oni oceniani w sposób obiektywny i rzetelny.

7.3) Uczelnia jest zaangażowana w programy wymiany międzynarodowej. Organizacja wymian jest zorganizowana w prawidłowy sposób. Studenci posiadają komplet informacji na temat wymian. Nawiązana jest współpraca z zagranicznymi Uczelniami (USA, Islandia) w zakresie tworzenia koncepcji kształcenia, doskonalenia procesów formułowania efektów kształcenia a także kształcenia na odległość. Profesorowie z zagranicznych Uczelni prowadzą zajęcia na wizytowanym kierunku. Uczelnia jest zaangażowana w programy wymian międzynarodowych. Organizacja wymian jest zorganizowana w prawidłowy sposób. Studenci posiadają komplet informacji na temat wymian.

7.4) System pomocy materialnej funkcjonuje na ocenianej Uczelni w sposób sprawny. Kryteria przyznawania świadczeń pomocy materialnej są sformułowane w sposób zrozumiały, ale stypendium Rektora wymaga wyjaśnień. System opieki dydaktycznej nad studentami należy ocenić pozytywnie, szczególnie ze względu na dostępność prowadzących zajęcia. Studenci wysoko oceniają funkcjonowanie systemu obsługi administracyjnej studentów. Uczelnia wspieraszamorzęd studencki poprzez dofinansowanie projektów oraz udostępnianie infrastruktury.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Podstawy prawne funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) na Wydziale Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu określono w Zarządzeniu 6/1//2014 Dziekana Wydziału Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu z dnia 24 czerwca 2014 roku w sprawie wprowadzenia Wydziałowego Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Tekst jednolity tego systemu stanowi załącznik do tego Zarządzenia.

Struktura aktualnie obowiązującego systemu obejmuje 5 rozdziałów. Są to kolejno:

1. Informacje ogólne,
2. Cele systemu,
3. Procedury i procesy systemu,
4. Struktury WSZJK,
5. Narzędzia doskonalenia systemu,
6. Przepisy końcowe.

Analiza struktury WSZJK WSB upoważnia do stwierdzenia, że opisany w tym dokumencie system został określony poprzez wskazanie wszystkich jego czterech aspektów. Wszystkie cztery aspekty - funkcjonalny, określający zdania systemu, czynnościowy - wyznaczający procedury ich realizacji, strukturalny - ustalający jednostki organizacyjne i ciała kolegialne, powołane i wskazane do realizacji zadań systemu oraz aspekt instrumentalny sprowadzony do metod i technik, zapewniających wykonania celów systemu, zostały omówione w sposób syntetyczny. Ich charakterystyka wyczerpuje podstawowe wymagania, jakie przez WSZJK stawiają obecnie obowiązujące przepisy prawa, w tym rozporządzenia MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

Oceniając WSZJK możemy stwierdzić, że jest ona zadowolająca.

Analizując przedłożone podczas wizytacji dokumenty dotyczące funkcjonowania WSZJK na Wydziale Finansów i Bankowości możemy z pełnym przekonaniem stwierdzić, że system ten nie tylko, że został stworzony, ale funkcjonuje i to w sposób bardzo sprawny. To co jest szczególnie godne zauważenia to prowadzenie udokumentowanych, systematycznych i

kompleksowych działań projakościowych dotyczących nie tylko składników WSZJK, ale także czynników determinujących jakość kształcenia. Można także stwierdzić, że Wydział w prowadzonych przez siebie przedsięwzięciach dotyczących analizy, oceny i doskonalenia jakości kształcenia znajduje się już na zaawansowanym etapie budowy, a w pewnych segmentach tego systemu także na etapie rozwoju, kultury jakości.

Temu cząstkowemu kryterium oceny jakości kształcenia można przypisać ocenę w pełni.

Wydział Finansów i Bankowości określił strukturę zarządzania kierunkami realizowanymi w tej podstawowej jednostce organizacyjnej, którą podporządkował analizie, ocenie i doskonaleniu efektów kształcenia. Dokonane zmiany, które przeprowadzono w roku akademickim 2013/2014 związane były z jeszcze silniejszym powiązaniem koncepcji kształcenia z deklarowanymi i osiąganymi efektami kształcenia.

W funkcjonującą dotąd strukturę zarządzania kierunkiem *zarządzanie*, której podstawowymi składnikami byli Dziekan Wydziału oraz Prodziekani – ds. Oferty Dydaktycznej oraz Studentów, włączono trzy nowe jednostki organizacyjne. Są nimi odpowiednio:

- Prodziekan ds. Jakości kształcenia,
- Menedżerowie kierunków,
- Zakład Metodyki Nauczania.

Dla wszystkich nich wskazano podstawowy zakres zadań, kompetencji i odpowiedzialności, a także ustalono relacje pomiędzy wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz oceny efektów kształcenia.

Ramowo określone zadania Prodziekana ds. Jakości kształcenia sprowadzono do inicjowania/wypracowania Systemu Zarządzania Jakością, zarządzania retencją, pomiaru i analizy stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, nadzoru nad hospitowaniem zajęć, analizy wyników, nadzoru nad szkoleniem kadry dydaktycznej, procesu wyboru specjalności oraz realizacji zadań wynikających ze strategii Uczelni.

Zadania menedżerów kierunku, nowo utworzonego podmiotu, dotyczyły przede wszystkim procesu kształcenia, a w szczególności sprowadzały się do kierowania Zakładem Dydaktycznym, tworzenia propozycji obsady przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów, przeprowadzania hospitacji zajęć w ramach kierunku i specjalności, dokonywania semestralnej oceny wykładowców prowadzących zajęcia w ramach danego kierunku i specjalności, wskazania koordynatorów poszczególnych przedmiotów dla danego kierunku i specjalności studiów i nadzoru nad ich działalnością, zapewnienia korelacji między treściami przedmiotów dla danego kierunku i specjalności, analizy programu kształcenia danego kierunku i specjalności, współpracy w zakresie rekomendowania potencjalnych partnerów biznesowych oraz nawiązywania i utrzymywania relacji z przedstawicielami pracodawców, pozyskiwania miejsc praktyk i staży studenckich, kontaktów ze studentami w celu omówienia programu kierunku i specjalności, poznania opinii studentów na temat kierunku i specjalności.

Menedżerowie kierunków przy realizacji swoich zadań korzystają ze wsparcia koordynatorów przedmiotów.

Podstawowe zadania Zakładu Metodyki Nauczania związane są m.in.: z organizacją szkoleń dydaktycznych dla pracowników, nadzorem nad tworzeniem i gromadzeniem kart przedmiotów, scenariuszy i pozostałej dokumentacji przedmiotu, nadzorem nad tworzeniem kursów e-learningowych na platformie modle czy przeprowadzaniem hospitacji zajęć.

Analizując i oceniając zdania przypisane tym jednostkom należy zauważyć ich kompleksowość, spójność oraz całościowe ujęcie wszystkich podstawowych czynników determinujących jakość kształcenia w kontekście oceny efektów kształcenia.

W wypełnieniu wymogu, aby ocena efektów kształcenia stanowiła podstawę rewizji programu studiów i metod jego realizacji władze Wydziału, budując nową strukturę

zarządzania kierunkiem, w sposób szczególnie eksponując systematyczności i kompleksowość przeprowadzanych analiz i ocen.

Podstawową formą nadzoru nad procesem kształcenia w wyniku, którego zostaną osiągnięte określone efekty kształcenia na kierunkach prowadzonych przez Wydział jest nadzór nad dokumentacją przedmiotów (karty przedmiotów) sprawowany bezpośrednio przez Zakład Metodyki Nauczania we współpracy z Koordynatorami przedmiotów. Proces tworzenia i ewaluacji kart przedmiotów i dokumentów dodatkowych (ich liczba zależy od kierunku studiów) określa odrębna w procedura. Zadaniem Koordynatorów przedmiotów jest merytoryczny nadzór nad przedmiotem i treściami programowymi. Koordynator przedmiotu we współpracy z Menedżerem kierunku przedstawia również propozycje obsady zajęć, która ostatecznie leży w zakresie kompetencji Dziekana. W doborze obsady kadry dydaktycznej brane są pod uwagę wyniki ankiety dydaktycznej przeprowadzanej wśród studentów pod koniec każdego semestru. Proces ankietowania określa odrębna procedura.

Reasumując można stwierdzić, że Wydział Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu określił w pełni zadowalający sposób strukturę WSZJK. Jego wewnętrzna budowa daje przekonujące podstawy do stwierdzenia, że stworzony system stanowi sprawną podstawę oceny programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości efektów kształcenia. Wydział prowadził kompleksowe i systematyczne przedsięwzięcia dotyczące oceny efektów kształcenia.

W ramach systemu zapewniania jakości kształcenia prowadzona jest systematycznie pod koniec każdego semestru ocena zajęć dydaktycznych przez studentów. Studenci mają możliwość oceny wszystkich nauczycieli akademickich, z którymi mieli zajęcia. Ankieta oceny zajęć dydaktycznych wypełniana jest przez studentów w formie elektronicznej za pośrednictwem systemu extranet. Wykorzystanie systemu elektronicznego spowodowało jednak, że odsetek zwrotu wypełnionych ankiet nie jest wysoki. Studenci mają zapewnioną możliwość wpisania swobodnego komentarza zawierającego własną opinię. Wyniki oceny przekazywane są do analizy pracownikowi dziekanatu, który opracowuje zbiorcze wyniki ankiet oraz przyporządkowuje oceny i komentarze do konkretnych nauczycieli akademickich. Następnie wyniki analizowane są przez Dziekana i Rektora. Z pracownikiem, który uzyskał niezadowolające oceny, Dziekan odbywa rozmowę ewaluacyjną, co należy ocenić pozytywnie.

Studenci obecni na spotkaniu z zespołem wizytującym PKA ocenili, że informacja zwrotna z przeprowadzonego badania nie jest dla nich wystarczająca. Zdaniem Zespołu oceniającego należy poczynić stosowne ustalenia, aby studenci mieli dostęp np. do zagregowanych informacji dotyczących wyników badań oraz reakcji władz na te wyniki.

Studenci mają także możliwości oceny swojej satysfakcji ze studiowania w ramach programu BAM (Badanie atrybutów marki), co należy ocenić pozytywnie.

Oceniając skuteczność systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na Wydziale Finansów i Bankowości, należy stwierdzić, że identyfikuje się szereg działań w tym zakresie, które podejmowane są przez władze Wydziału oraz wydziałowe podmioty funkcjonujące na rzecz doskonalenia jakości kształcenia.

Są one podejmowane i skutecznie realizowane przez wszystkie wskazane wyżej podmioty składające się na strukturę zarządzania kierunkiem. Na podkreślenie zasługują tu działania realizowane przez koordynatorów przedmiotów, menedżerów kierunku oraz Zakład Metodyki Nauczania.

Narzędziami i mechanizmami służącymi monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia realizowanymi w roku akademickim 2013/2014 były:

1. Hospitacje zajęć,
2. Szkolenia metodyczne pracowników, które miały charakter warsztatów metodycznych, technologicznych, sesji projektowych i klasycznych szkoleń,

3. Badania dotyczące ogólnej opinii o jakości kształcenia na Uczelni przeprowadzane w związku z Badaniami Atrybutów Marki – BAM,
4. Monitorowanie jakości e-learningowych materiałów dydaktycznych,
5. Wybrane działania programu Maximus, a dotyczące procesu dydaktycznego,
6. Posiedzenie Rad Wydziału i Zespołów programowych poświęcone doskonaleniu programów kształcenia,
7. Działania projakościowe związane z programem „Retencja” związane z uruchamianiem nowych przedmiotów, zmianą zasad współpracy z wykładowcami zewnętrznymi, zmianą zasad zaliczeń języków obcych, wprowadzeniem projektów dyplomowych na studiach stacjonarnych, wsparciem studentów powtarzających wybrane przedmioty kursami dedykowanymi czy wielokanałowe informowanie studentów o istotnych wydarzeniach związanych z procesem dydaktycznym (np. wybory seminariów, kursy dedykowane, Moodle dla każdego seminarium).

Zespół Oceniający otrzymał do wglądu dokumenty źródłowe potwierdzające stosowanie tych instrumentów. Zapoznał się także wynikami badań dotyczących opinii o jakości kształcenia dokonanych przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Miał także dostęp do stron internetowych, na których monitorowano jakość e-learningowych materiałów dydaktycznych.

Różnorodność podejmowanych w tym zakresie przedsięwzięć pokazuje jednocześnie skalę instrumentów wykorzystywanych przez Wydział w celu monitorowania i doskonalenia programu kształcenia.

Oceniając skuteczność systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Finansów i Bankowości oraz jego przydatność w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na prowadzonych na nim kierunkach studiów, należy mieć na uwadze fakt, że bieżący rok akademicki był w tym zakresie rokiem przejściowym. Z punktu widzenia zarządzania jakością kształcenia wystąpiło kilka istotnych zjawisk. Za najistotniejsze trzeba uznać:

- potrzebę wypracowania wielu nowych rozwiązań związanych z nową strukturą zarządzania Uczelnią, w tym w przede wszystkim zakresie zarządzania jakością kształcenia,
- oczekiwanie na przyjęcie przez Założyciela ostatecznej wersji nowej Strategii Rozwoju Uczelni,
- podjęcie szeregu cząstkowych działań projakościowych o różnym stopniu efektywności, których skutki nie są jeszcze widoczne.

Analiza i ocena skuteczności systemu zapewnienia jakości kształcenia na akredytowanym kierunku studiów nie jest w pełni zadowalająca, co wynika ze wskazanych wyżej uwarunkowań. Pozwala jednak na stopniowe podnoszenie jakości kształcenia, rozumianego jako osiąganie założonych efektów kształcenia na satysfakcjonującym przez władze Wydziału poziomie. Podjęte i opisane wcześniej przedsięwzięcia, są dobrą gwarancją dla zdecydowanej poprawy skuteczności tego instrumentu i to w stosunkowo krótkim czasie

Mając na uwadze ustalone wcześniej zjawiska dotyczące oceny jakości kształcenia na kierunku *zarządzanie*, możemy stwierdzić, że skuteczność tego systemu, mimo pewnych jego niedoskonałości jest zadowalająca.

Z informacji udostępnionych przez Wydział i Uczelnię wynika, że oceniają one jakość oraz dostępność informacji w sposób kompleksowy. Pozyskane informacje dotyczące wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian tworzą system upowszechniania informacji. Obejmuje on nie tylko informacje dotyczące oferty kształcenia, programu kształcenia i upubliczniania deklarowanych efektów kształcenia, ale także stosowanego na Wydziale i w Uczelni systemu zapewniania jakości kształcenia, w tym również jego skuteczności.

Informacje związanych z ofertą kształcenia, która adresowana jest do studentów oraz kandydatów na studia, pozyskiwane są w oparciu o analizę szerokiego spektrum instrumentów zbierania informacji. Za takie uznać można mechanizmy pozwalające na

identyfikację informacji zawartych w informatorze Uczelni czy stronie internetowej, ale również uzyskane z Dziekanatu i Biura Karier i Praktyk. Należą do nich również, wymienione wyżej, narzędzia i mechanizmy służące monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia oraz ankiety adresowane do interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Rezultaty tych badań ankietowych, po ich ocenie i przetworzeniu są udostępniane w Intranecie pracowniczym dla każdego wykładowcy.

Za oryginalne rozwiązanie w tym zakresie uznać można System Informacji Kierowniczej (SIK). To poprzez niego kadra zarządzająca Wydziałem - Dziekan, Prodziekani, mają możliwość generowania z tego Systemu raportów pokazujących w zadanym okresie, między innymi:

- zestawienie zbiorcze średnich ocen wykładowców,
- porównanie oceny wykładowcy w latach
- raporty zbiorcze.

Członkowie Zespołu Oceniającego mieli możliwość zapoznania się z tymi raportami.

Innym rozwiązaniem pozwalającym na zebranie, a następnie upowszechnianie informacji będących skutkiem badania jakości kształcenia, a realizowanym w ramach projektu Badanie Atrybutów Marki, są coroczne prezentacje wyników badania i przekazywanie jego wyników w wersji elektronicznej wszystkim członkom kadry zarządzającej Uczelni. W razie potrzeby, dla celów zarządczych, zagregowane dane mogą być przedstawione w sposób bardziej szczegółowy np. z podziałem na kierunki, tryby, roczniki etc.

Formalna i realna ocena systemu upowszechniania informacji wypada pozytywnie. Pewnym problemem, jak w większości szkół wyższych jest skala wprowadzanych zmian, które są skutkiem funkcjonującego systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia. Z analizy przedłożonych do wglądu Zespołowi Oceniającemu informacji wynika, że zakres wprowadzania takich korekt w tym systemie jest identyfikowany i stale się rozwija.

Reasumując powyższe ustalenie można stwierdzić, że na Wydziale Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Jego ocena jest w pełni zadowalająca.

8.2).

Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia można ocenić jako w pełni. Biorą oni czynny udział w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości w Uczelni.

Udział interesariuszy wewnętrznych, przede wszystkim studentów, przejawia się udziałem przedstawicieli Rady Samorządu Studenckiego (RSS) w obradach Rady Wydziału z prawem głosu. Studenci nie brali aktywnie udziału w tworzeniu nowych programów kształcenia, w ramach procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji. Potwierdza to zarówno relacja władz Uczelni jak i przedstawicieli samorządu studenckiego. Odpowiedni organ samorządu nie wyraził swojej opinii odnośnie nowego programu kształcenia w formie pisemnej. Za wyrażenie opinii przez samorząd studencki nie może zostać uznany wyłącznie akt głosowania na posiedzeniu Rady Wydziału. Z uwagi na koncentrację kompetencji w zakresie doskonalenia jakości kształcenia w funkcji menedżera kierunku udział studentów w tym procesie jest niezinstytucjonalizowany, a przez to mniej widoczny. Przedstawiciele samorządu studenckiego przyznali jednocześnie, że nie biorą udziału w procesie zwiększania świadomości studentów co do możliwości ich większego wpływu na proces zarządzania jakością kształcenia w Uczelni. Uczelnia zapewnia odpowiedni ustawowy udział studentów w składzie Senatu Uczelni i Radzie Wydziału. Przedstawiciele studenci aktywnie uczestniczą w obradach Rady Wydziału oraz Senatu. Przedstawiając swoje propozycje dotyczące

poszczególnych rozwiązań oraz zgłaszając uwagi czy propozycje, konstruktywnie budują kulturę jakości kształcenia na Wydziale i Uczelni.

Studenci zaangażowani są wyraźnie w prace komisji stypendialnych, w których zgodnie z ustawą stanowią większość. Na podstawie przeprowadzonych rozmów podczas wizytacji, można stwierdzać, iż od roku akademickiego 2014/15 przedstawiciele RSS będą współpracowali z Prodziekanem ds. Jakości kształcenia wyrażając opinie dotyczące podstawowych rozstrzygnięć dotyczących jakości kształcenia. Studenci – uczestnicy w programie Maximus, w ramach realizacji swoich zadań będą opiniowali dokumenty związane z procesem dydaktycznym a także informowali o nieprawidłowościach związanych z realizacją procesu kształcenia.

Praktyczny i zauważalny jest udział interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Bardzo liczne i różnorodne grono pracodawców skupionych wokół Programu Partnerstwa Biznesowego i Rady Partnerów (skład tych podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego omówiono przy ocenie pierwszego kryterium oceny jakości kształcenia) aktywnie włącza się w proces analizy i oceny osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy. Jednym z wielu działań potwierdzających taki stopień zaangażowania się interesariuszy zewnętrznych w budowę kultury jakości kształcenia, co zidentyfikował Zespół Oceniający, jest wykorzystanie ekspertyz i rekomendacji Rady Partnerów w procesie uruchamiania nowych specjalności w ramach akredytowanych kierunków studiów.

Reasumując można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Finansów i Bankowości i w całej Uczelni jest istotny. Stopień zaangażowania studentów i Samorządu w proces doskonalenia jakości kształcenia jest zauważalny i można ją uznać za satysfakcjonujący. Podobnie należy ocenić rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Wydziału. Ocena interesariuszy zewnętrznych jest w pełni zadowolająca, a zidentyfikowane w toku oceny jakości kształcenia podejmowane przez nich działania w sposób ewidentny przyczyniają się do dostosowania efektów kształcenia do aktualnego poziomu wiedzy oraz wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

Uczelnia poddała się ocenie przez amerykańską agencję akredytującą IACBE otrzymując pozytywną ocenę oceny jakości kształcenia.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego – ocena w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Wydział Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu określił w zadowolający sposób strukturę WSZJK. Jego wewnętrzna budowa daje przekonujące podstawy do

stwierdzenia, że stworzony system stanowi podstawę oceny programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości efektów kształcenia. Wydział prowadził kompleksowe i systematyczne przedsięwzięcia dotyczące oceny efektów kształcenia. Wydział Finansów i Bankowości określił strukturę zarządzania kierunkami realizowanymi w tej podstawowej jednostce organizacyjnej, którą podporządkował analizie, ocenie i doskonaleniu efektów kształcenia. Analiza i ocena skuteczności systemu zapewnienia jakości kształcenia na akredytowanym kierunku studiów pozwala na systematyczne podnoszenie jakości kształcenia. Na Wydziale Finansów i Bankowości WSB w Poznaniu funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Jego ocena jest w pełni zadowalająca. Studenci cyklicznie, dwa razy do roku, wypełniają ankiety dotyczące oceny zajęć dydaktycznych. Ocenie podlegają wszystkie odbywające się na ocenianym kierunku zajęcia. Studenci wypełniają ankiety w formie elektronicznej. Studenci uważają, że informacja zwrotna skierowana do nich po zakończeniu oceny zajęć dydaktycznych nie jest wystarczająca. Studenci nie uczestniczyli aktywnie w procesie przygotowywania programów kształcenia.

8.2) Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale Finansów i Bankowości oraz w całej Uczelni jest istotny. Ocena stopnia zaangażowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na jej doskonalenie jest zauważalna i można ją uznać za satysfakcjonującą, choć wymagającą zwiększenia aktywności i współpracy z władzami wydziału. Podobnie należy ocenić rolę przedstawicieli studentów w organach kolegialnych Uczelni i Wydziału. Ocena interesariuszy zewnętrznych jest w pełni zadowalająca, a zidentyfikowane w toku oceny jakości kształcenia podejmowane przez nich działania w sposób ewidentny przyczyniają się do dostosowania efektów kształcenia do aktualnego poziomu wiedzy oraz wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		x			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji	X				
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych	X				

7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Kierunek *zarządzanie* ma pełne możliwości rozwoju z uwagi na profil praktyczny, który jest realizowany we współpracy z Radą Pracodawców i objęty systematycznym badaniem zawodowych losów absolwentów w ramach projektu *Badanie atrybutów marki*. Silną stroną kierunku jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, kadra akademicka, zorientowanie badań na proces dydaktyczny, model zarządzania uwzględniający rolę menedżerów kierunku. Dalszego rozwijania i doskonalenia wymaga praktyczny charakter zajęć oraz weryfikacja efektów kształcenia. Uczelnia podjęła prace nad opracowaniem systemu weryfikacji efektów kierunkowych. Stan prac jest bardzo zaawansowany. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien być systematycznie oceniany z uwagi na jego skuteczność w doskonaleniu jakości kształcenia. Wskazane byłoby dalsze wzmocnienie kadry stanowiącej minimum kadrowe.